

LEZEN

doet je goed

Leesboek voor het basisonderwijs

Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
Paramaribo, 2023

Colofon

©2023 Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

Dit boek is samengesteld door Ismene Krishnadath in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur.

Tekst 1 is geschreven door Cynthia McLeod.

Tekst 2 is geschreven door Gerardus Maynard.

Tekst 3 is geschreven door Cobi Pengel.

Tekst 4 is geschreven door Riane de Haas-Bledoeg.

Tekst 5 en 10 zijn geschreven door Ismene Krishnadath.

Tekst 6 is geschreven door Jerrell van Aerde.

Tekst 7 is geschreven door Eunice Fernand.

Tekst 8 is geschreven door Audrey Liauw.

Tekst 9 is geschreven door Rinisha Ganga.

De verhalen in dit leesboek zijn alle bewerkt ten behoeve van deze methode.

De methode LEZEN DOET JE GOED is eigendom van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur. De methode mag niet worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	4
1. Jan en Kwame	5
2. Jorobodjie en de sjamaan	10
3. Het zilveren koord	16
4. Caraïbische griezelverhalen	22
5. Mathias en Sabanadia	27
6. Naar de tandarts	33
7. Een nieuwe vriendin	40
8. Mijn mooie Regenboogstraat	46
9. De zoete zusters	52
10. Het manjadiner	59

Inleiding

Dit boek is het laatste in de reeks van vijftien leesboeken voor de leesmethode *Lezen doet je goed*. De tien verhalen in dit leesboek hebben hetzelfde niveau als die in leesboek 8B en zijn bedoeld als extra leesstof. Je mag zelf bepalen in welke volgorde je de verhalen wil lezen. Behalve tijdens de leesles, kan je ze ook tijdens je vrije uurtjes op school lezen. De verhalen zijn nogal verschillend, maar allemaal geven je de mogelijkheid om mee te leven met de emoties van de hoofdfiguur. Ook kan je uit elk verhaal een leerrijke boodschap halen. Veel plezier met leesboek 8C.

Het is het jaar 1771. Mijn naam is Jan. Ik ben zestien jaar en huursoldaat in Suriname. Ik maak samen met mijn peloton jacht op slaven die van de plantages zijn weggelopen en zich in de bossen schuilhouden. Voor elke wegloper die we vangen, krijgen we een premie. We lopen in het oerwoud van het Cotticagebied. Het is heel anders dan ik mij had voorgesteld. Ik dacht dat het met onze wapens een koud kunstje zou zijn om die weglopers te vangen. Ik had gedacht dat we te paard door het bos zouden draven. Ik had ook gehoord dat het goud voor het oprapen lag in het oerwoud en was van plan mijn ogen goed de kost te geven. Als we de negers hadden afgeleverd, zou ik teruggaan om het goud te halen. Na mijn diensttijd zou ik naar Holland terugkeren als een rijk man.

Maar het oerwoud is één grote verschrikking. We sjokken voort in een lange rij. Voorop gaat de kapitein, die de leiding heeft. Vlak achter hem lopen de

onderofficieren; dan de lastdragers, dat zijn slaven die alles moeten dragen wat we nodig hebben, en daarachter komen de soldaten. Wij moeten al onze persoonlijke spullen meesjouwen; een ransel met kleren, ons eigen eten en een hangmat. We moeten ook onze geweren schietklaar houden. Het oerwoud is donker, zelfs midden op de dag. Het is zo benauwd, dat je het gevoel hebt te stikken. Elk ogenblik kun je gebeten worden door een giftige slang of een roofdier. Verder zijn er mieren, wespen, grasluizen en zandvlooien. Mijn armen en benen zitten onder de zweren doordat ik gebeten ben door allerlei beestjes. Vooral in mijn liesstreek is het één grote zweer, daar zaten de grasluizen en het jeukte verschrikkelijk. Ik krabde en de boel ging ontsteken. Elke stap doet mij pijn. Weet je wat nog erger is? Muskieten! Die steken niet alleen, maar die zoemen 's nachts om je oren, zodat je geen oog dichtdoet. Ten einde raad bind ik nu 's nachts lappen om mijn hoofd en lig ik met mijn hoofd in een gat, ransel erbovenop. Mijn kameraden zijn er even erg aan toe als ik, sommigen nog erger. Die hebben koorts en ijlen.

Iedere keer horen we dat we in de buurt van de weglopers zijn, maar tot nu toe hebben we er nog geen gevangen. Wel hebben we twee keer een weglopersdorp gezien, maar er waren geen bewoners. Volgens de kapitein hielden ze zich ergens schuil. Wij moesten naar hun kostgrondjes zoeken en alle cassave uitgraven en verbranden. Natuurlijk hebben we die niet verbrand, maar zelf opgegeten, net als de kippen die we aantroffen. Toch moeten ze hier in de buurt zijn.

De kapitein zegt dat hier ergens het fort van Boni, hun leider, moet zijn. Van hieruit terroriseren ze alle plantages in de omgeving; ze roven van alles, en steken soms de gebouwen in brand. Maar waar zijn ze? We zien ze nergens.

Goud? Nee, ik heb geen goud gezien. Ik denk trouwens helemaal niet aan goud. Het kan me gestolen worden. Als ik maar levend uit deze hel kom en weer naar Holland terug kan. Ik heb zo'n pijn en ik ben zo moe, zo moe... De kapitein en voorste mannen houden halt. Wat is er aan de hand?

“Biri-biri”, hoor ik fluisteren.

O hemel, alweer! Eerst wisten wij, nieuwelingen, niet wat een biri-biri was. Nu weten we het maar al te goed. Het lijkt op een grote grasvlakte, maar zodra je erop stapt, zink je weg en waad je door slijk en modder, die soms wel tot borsthoogte komt. In deze biri-biri's huizen wurgslangen en kaaimans.

De kapitein geeft het sein. We moeten erdoor. Er is geen andere manier om aan de andere kant te komen. De vorsten zijn al in het water; de lastdragers houden de bagage op hun hoofd en wij moeten het geweer met beide handen in de lucht houden, zodat het kruit niet nat wordt. Het stinkende modderwater reikt tot mijn middel.

Plotseling horen we een salvo van schoten. Kogels en pijlen vliegen ons om de oren. Aan de overkant van de biri-biri is opeens een hele bende zwarte mannen. Ik zie hoe twee van mijn makkers geraakt worden en bloedend in het moeras wegzinken. Niemand van ons kan schieten, want we staan in de biri-biri, de handen met het geweer in de lucht. De zwarte mannen lachen ons uit, juichen en springen. Dan verdwijnen ze opeens. Een paar lastdragers zijn ook weg en een stuk of zes soldaten zijn verdronken in het moeras. Ik strompel samen met de andere overblijvers voort tot we een droge plek bereiken waar we een kamp kunnen opslaan voor de nacht. Goddank, rust. Ik doe mijn natte kleren en schoenen uit en wikkel me in een doek.

Ik droom van sneeuw en ijs, als we worden opgeschrikt door schoten. Een stem roept: "Vlucht, soldaten, vlucht! Red je leven!"

Ik schrik wakker, net als de andere soldaten. Er is een grote verwarring. Alle mannen rennen door elkaar heen. Ik ren ook en zoek dekking in het struikgewas. Daar schuil ik tot het licht wordt. Als ik naar ons kamp ga, zie ik niemand. Waar zijn ze? Zijn ze weggegaan zonder mij? Ik ga terug naar mijn schuilplaats. Daar zit ik nu, vlak bij een kreekje.

Wat zal er met mij gebeuren? Zullen de weglopers me vinden en doodschieten? Zal ik van de honger omkomen, zo alleen hier in het bos? Of word ik door een giftige slang gebeten, of door een roofdier verscheurd? Ik weet het niet. Was ik maar nooit op dat onzalige idee gekomen om als soldaat naar Suriname te gaan. Ik, die zo stom was om te denken dat het een koud kunstje was om negers te vangen en dat ik nog goud zou vinden ook. Nu zie ik mijn ouders nooit meer, want ik zal hier doodgaan. Ik doe mijn ogen dicht. Ik voel me zo ellendig, zo alleen, zo erg, zo erg... Als ik na een poosje mijn ogen weer open doe, zie ik hem staan. Een jongen, misschien net zo oud als ik. Hij heeft een geweer, dat hij op mij richt. Afwerend hef ik mijn handen op en onwillekeurig roep ik: "Mama." Dan doe ik mijn ogen dicht en ik bid in mijzelf: "Here God, maak dat hij mij recht

in mijn hart treft en dat ik meteen dood ben; laat me niet lijden Heer, direct dood." Nu komt het schot... nu... nu...! Waar blijft het? Waar blijft het schot? Voorzichtig doe ik mijn ogen open. Ik zie hem niet meer, de jongen is weg. Ik leef!

Ik ben Kwame. Ik hoor bij de vrije negers in het Cotticagebied. Wij hebben met bloed gezworen dat we nóóit slaven zullen zijn. We zijn tot alles bereid om onze vrijheid te behouden. Onze leider is Boni. Hij is nooit een slaaf geweest, want hij is in het bos geboren. Ik ben geboren op plantage Zuinigheid. Daar was de meester zuinig met alles, behalve met de zweep. Toen de plantage een keer werd overvallen, vluchtte mijn moeder met mij en nog enkele andere slaven het bos in. We gingen bij de vrije negers wonen. Boni is heel slim. We hebben een fort in een moeras, waar de soldaten niet kunnen komen. In ons dorp hoorde ik gisteren zeggen dat er soldaten onderweg waren. Vrouwen en kinderen moesten zich verstoppen. Ons voedsel, onze gereedschappen en materialen hebben we weggebracht. Alleen wat kippen lieten we achter om geen argwaan te wekken.

De mannen maakten zich klaar voor de aanval. Eerst mocht ik niet mee omdat ze me te jong vonden, maar ik ben al veertien en ik heb laten zien hoe flink en sterk ik ben. Ik kan heel goed met pijl en boog schieten en ik kan een zware mand met cassave helemaal alleen optillen. Boni heeft wel een uur ernstig met me gepraat en uitgelegd dat ik moet gehoorzamen en vooral de bevelen opvolgen. Dat heb ik beloofd.

Dus nu mag ik toch meedoen! De uitkijkposten geven het sein. De soldaten komen! We zien hoe de soldaten aan de overkant van de biri-biri voorzichtig in het water gaan. We letten op Boni. Zodra hij een schot lost, moeten we in de aanval gaan. Ik ga ook schieten; niet met een geweer maar met pijl en boog. We houden ons allemaal stil. Ik ben zo zenuwachtig, mijn handen zweten ervan. Als ik nu maar goed schiet. Ik wacht... Pang! Dat is het schot! We springen allemaal tevoorschijn en schieten. De soldaten schreeuwen en roepen. Ze kunnen niets doen. Ze staan in het water. Als ze willen schieten, wordt hun geweer nat. Wij schreeuwen ook, maar van blijdschap. Ik lach en ik juich, ik dans van plezier wanneer ik zie hoe soldaten geraakt worden en in het moeras wegzakken en verdrinken. Net goed voor jullie, gemene kerels. Mijn pijl treft iemand! Hij zit in de arm van een soldaat! Yeeeh! Ik wil nog verder kijken, maar iemand roept: "Kwame, kom!"

We gaan naar het kamp waar we zullen overnachten. We hebben meer mannen, want zes lastdragers van de soldaten zijn plotseling bij ons. Ze praten en lachen met de andere mannen en laten ons zien wat ze allemaal in de kisten hebben die ze op hun hoofd droegen. Kogels, kruit, medicijnen, dram. We zijn blij, want er waren haast geen kogels meer. Ik krijg een geweer. Boni heeft gezegd dat ik heel flink ben geweest en een geweer mag hebben. Ik ben zo blij met het geweer. Ik wrijf erover met de halsdoek die ik van een lastdrager heb gekregen. Ik zal heel zuinig zijn op mijn geweer en het altijd bij me hebben. Ik zou zo graag iets willen schieten, maar je mag niet zomaar schieten. Dat is een bevel van Boni. Een schot kan onze schuilplaats verraden en zo verspil je ook kogels.

's Ochtends ben ik vroeg op. Weet je wat? Ik ga op zoek naar iets dat ik kan schieten, een agouti of een konkoni of misschien een anamoe. We kunnen die roosteren en opeten. Dan zal iedereen mij flink vinden. Ik loop weg van het kamp en kijk of ik iets zie. Hoor ik daar iets? Ja, ik hoor water. Ik sta stil en luister aandachtig. Er is een kreekje vlakbij en ik geloof dat ik iets hoor in het water. Daar is vast een beest dat zwemt of drinkt. Ik sluip erheen en hou mijn geweer schietklaar. Ik verstop me achter een boom en kijk. Ja, daar zie ik iets. Wat is het? Het is een soldaat! Een bakra! Hij zit alleen met zijn voeten in het water en ik zie geen geweer. Ha, nu heb ik je, gemene bakra, jó vuile kerel die ons wil vermoorden. Ik sluip dichterbij en neem hem onder schot. Nu heb ik je; ik zal je schieten, recht in je hoofd of in één van die blauwe vissenogen. Een tak kraakt. Hij hoort het. Hij kijkt op. Hij ziet me. Hij schrikt. Hij is bang. Ik zie de angst in zijn wijd opengesperde ogen. Afwerend heft hij zijn hand omhoog.

Hij roept: "Mama." Hij sluit zijn ogen. Nu zal ik hem schieten, nu schiet ik, ja, ik schiet... ik schiet...

Waarom beeft mijn hand? Waarom schiet ik niet? Ik wil toch schieten! Ik moet schieten! Waarom aarzel ik en schiet ik niet? Is het omdat ik zie dat het een jongen is, net als ik? Is het omdat ik opeens moet denken hoe het voor mijn moeder zou zijn, als ik werd doodgeschoten? Waarom schiet ik niet? Ben ik bang om te schieten? Ben ik nu een lafaard? Ik weet niet waarom, maar ik laat het geweer zakken en ik loop weg, snel weg. Ik ga terug naar de anderen. Ik vertel ze niet dat hij daar zit, een bakra-jongen, die "mama" riep.

In een dorp, diep in het binnenland, woonde een jongen die Jorobodjie heette. Zijn vader kwam te overlijden toen hij nog heel jong was. Zijn moeder, Tekaya, zorgde voor hem en zijn oudere zus Iwa. Iedereen vond Jorobodjie erg lui. Hij lag meestal in zijn hangmat, terwijl andere jongens samen met de mannen van het dorp aan het werk waren. Ze gingen op jacht of hengelden in de kreek naar vis. Weer andere mannen deden minder gezond werk. Zij gingen op zoek naar goud. De jagers, vissers en goudzoekers kwamen pas terug naar het dorp als ze iets gevangen, geschoten of gevonden hadden. Vooral de goudzoekers bleven vaak wekenlang weg. De mannen hadden ook een gezamenlijke taak. In de grote droge tijd moesten zij een stuk bos openkappen en platbranden. De vrouwen hadden dan weer een plek om ananas, bittere cassave en andere gewassen te planten.

Jorobodjie ging niet op jacht, ving geen vissen, zocht geen goud en hielp ook niet om kostgrondjes open te kappen. Zijn moeder vertelde hem steeds opnieuw dat hij lui was. Zij wilde dat hij zou meegaan met de jagers, vissers of goudzoekers. Tot haar ergernis, en die van de dorpingen, weigerde haar koppige zoon om in actie te komen. De jongen schommelde de hele dag in zijn hangmat en iedereen in het dorp wist dat hij nergens voor deugde. Ouders waarschuwden hun kinderen om geen vrienden met hem te zijn, uit angst dat hij hen zou besmetten met zijn luiheid. Dochters kregen de raad om niet verliefd te worden op Jorobodjie. Wie kinderen met hem zou krijgen, zou later zeker pinaren door zijn luiheid.

Alle kritiek werd Jorobodjie te veel. Hij besloot te verhuizen naar een plekje net buiten het dorp, dichtbij de kreek. Daar bouwde hij een hut van vier dunne palen, gemaakt van boomstammen. Het dak maakte hij van palmtakken. Zijn hangmat maakte hij diagonaal vast aan twee hoeken van de hut. Doordat er geen wanden waren, regende het gemakkelijk in. Maar Jorobodjie was tevreden met zijn eenvoudige onderkomen. Hij dacht: 'Zo, nu hoef ik het gemopper van de dorpingen niet langer aan te horen.' Met een zelfgemaakte hengel ving hij piren in de kreek. Hij had geen speciaal aas nodig, want deze roofvissen eten alles, van insecten tot de ingewanden van andere dieren. De gevangen vissen roosterde hij op een vuurtje; ze smaakten heerlijk! Jorobodjie at niet alleen vis, maar ook awara's, maripa's en andere vruchten die hij in het bos vond.

Heel soms, als de jagers een pingo of pakira hadden gedood, kregen alle gezinnen van het dorp een stuk vlees. In het dorp hing dan de heerlijke geur van geroosterd wild. Soms kreeg Jorobodjie zoveel zin in mals vlees, dat hij stiekem een stuk bij zijn moeder ging bedelen. Zij gaf hem dan niet alleen wat vlees, maar 'trakteerde' hem ook op verwijten over zijn luiheid. Hij schold dan flink terug, voordat hij – natuurlijk met het vlees – terugging naar zijn hutje. Wanneer de vissers anyumara's of andere grote vissen hadden gevangen, kookten de vrouwen van het dorp die in cassavewater met veel peper. Ook de geur van peprewatra liet Jorobodjie watertanden. Hij ging meestal een portie bedelen bij zijn zus, die getrouwd was en een gezin had. Zij gaf hem dan onopvallend een kalebas mee met lekkere peprewatra.

"Laat mijn man dit niet zien hoor, anders maakt hij straks ruzie met me",

fluisterde ze dan tegen haar broertje.

Op een dag gebeurde er iets bijzonders. De porknokkers hadden veel goud gevonden. Het hele dorp was in rep en roer van vreugde. Vanuit zijn hangmat in zijn open hut kon Jorobodjie goed zien hoe blij iedereen was. Een paar dagen later zag hij de mensen pronken met allerlei luxeartikelen uit de stad. De meeste jongeren hadden een mobiele telefoon gekocht. Nu konden zij familie buiten het dorp bellen, naar muziek luisteren en filmpjes bekijken. Jorobodjie kon zijn ogen niet geloven. Hij wist niet dat je zulke mooie dingen kon kopen met de opbrengst van goud.

Hij kwam op een idee. Iemand had hem verteld over een wijze sjamaan, die stroomopwaarts aan de kreek in een hut woonde. Volgens de verhalen kon deze wijze oude man wonderen verrichten. Jorobodjie had nog wat piren die hij eerder had gevangen. Die kon hij gebruiken om de sjamaan te betalen. Hij reeg de vissen aan een grasstengel en pakte de korjaal die hij van zijn vader had geërfd. Hij voer stroomopwaarts en na enkele uren zag hij een hut op de oever van de kreek. Een oude man zat op een boomstronk, alsof hij op hem zat te wachten. Het was de sjamaan! "Vriend, wat heeft jou hier gebracht?", vroeg hij met een glimlach. Jorobodjie overhandigde hem de vissen, die door de hitte al bedorven waren en onder de vliegen zaten.

"U moet me met iets helpen", zei hij.

"Waarmee dan?", vroeg de sjamaan.

"Ik weet dat u wonderen kunt verrichten. U moet mij leren hoe ik goud kan maken", antwoordde de jongen.

"Hmm, dat is niet gemakkelijk. Het gaat je heel veel tijd en energie kosten om zelf goud te maken. Heb je dat er wel voor over?", vroeg de sjamaan. Jorobodjie knikte.

"Je gaat heel hard moeten werken", waarschuwde de sjamaan.

Jorobodjie dacht aan de mooie spullen die hij bij de dorpelingen had gezien en zei dat hij er alles voor wilde doen om goud te leren maken. "Luister heel goed", zei de sjamaan zachtjes.

Jorobodjie spitste zijn oren.

“Om te beginnen moet je vier grote rieten manden vlechten. Deze manden moeten heel stevig zijn, want je gaat ze vullen met zand uit de kreek. Dat mag je alleen doen bij zonsondergang, op de dag van de volle maan. De volle manden sjouw je terug naar je hut. Bind ze met touw aan de vier hoeken. Dit moet je aan de buitenkant doen, zodat de maan ze goed kan beschijnen.” Hij vervolgde: “Je hut moet stevig genoeg zijn om de zware manden te kunnen dragen. Stort je hut in, dan kun je het goud vergeten. De volgende ochtend maak je de manden los, voordat de zon opkomt. Spreid het zand daarna uit in je hut, over de hele vloer. Als je alles goed hebt gedaan, zal je tussen het zand kleine goudklompjes zien”, legde de sjamaan uit.

Jorobodjie luisterde ademloos.

“Maar nu komt het belangrijkste”, zei de sjamaan. “Je moet voortdurend aan goud denken, terwijl je de manden vlecht, ze met zand vult en ze ophangt aan je hut. Maar... je mag helemaal niet aan goud denken als je de manden losmaakt, en het zand uitspreidt in je hut. Doe je dat toch, dan is alles voor niets geweest en moet je opnieuw beginnen bij de volgende volle maan.”

Jorobodjie bedankte de sjamaan en ging tevreden terug naar huis. Hij was ervan overtuigd dat het hem zou lukken om zelf goud te maken. Eenmaal thuis, kwam hij direct in actie. Van zwaardere boomstammen bouwde hij een grotere hut, die hij helemaal dichtmaakte voor extra stevigheid. Aan één kant liet hij een kleine opening als ingang. Daarna begon Jorobodjie ijverig te vlechten.

De dorpsbewoners wisten niet wat zij zagen! Omdat ze wisten hoe boos Jorobodjie kon worden, durfde niemand iets te vragen. Daar was hij blij om, want zijn geheim was heilig voor hem. Precies een dag vóór volle maan was Jorobodjie klaar met vlechten. Hij deed precies wat de sjamaan hem had opgedragen.

Hij dacht voortdurend aan goud. Met een uitgeholde halve kalebas schepte hij zand uit de kreek in de manden. Die waren heel zwaar, maar hij kon ze nog net optillen om ze vast te maken aan de hoeken van de stevige hut. Die nacht deed Jorobodjie geen oog dicht. Hij moest de manden losmaken voordat de zon opkwam en hij was bang dat hij zich zou verslapen. Heel vroeg in de ochtend, toen hij de eerste mand losmaakte, betrapte hij zichzelf erop dat hij aan goud

dacht. De tranen schoten hem in de ogen van verdriet en teleurstelling. Hij verspreidde het zand toch over de vloer van de grote hut, maar vond geen goud. Hij beseftte dat zijn poging mislukt was.

Hij besloot alles opnieuw te doen bij de volgende volle maan. De lege manden hing hij onder zijn oude, open hut en begon met frisse moed vier nieuwe manden te vlechten. Hij werd steeds handiger in het vlechtwerk en ontdekte allerlei tyori's waardoor het veel sneller ging. De nieuwe rieten manden waren ruim op tijd af. Bij volle maan vulde hij ze met kreekzand en hing ze aan de vier hoeken van zijn hut. Maar ook deze keer ging het mis. Hij dacht toch aan goud toen hij de tweede mand losmaakte. Hij hing de vier manden bij de andere vier in zijn oude hut en besloot het nog één keer te proberen. Bij de derde volle maan lukte het hem bijna, maar toen hij het zand over de vloer verdeelde, dacht hij toch aan goud. De boosheid was af te lezen van zijn gezicht. Mopperend hing hij de nieuwe manden onder het dak van zijn oude hut. Hij pakte zijn korjaal en pagaaide naar de sjamaan. Die zat op zijn boomstronk. Het leek wel alsof hij Jorobodjie verwachtte.

“Goedemorgen! Waar is de reis naar toe?”, vroeg de oude man lachend. Jorobodjie liep op hem af, met een gezicht als een donderwolk. Hij groette niet terug maar zei boos: “Wat u mij gezegd heeft, is onmogelijk. Hoe kan ik niet aan mijn doel denken? Ik heb het drie keer geprobeerd, maar nog steeds geen goud gemaakt.”

De sjamaan lachte plagend. “Dat komt ervan als je het onmogelijke vraagt.”

Toen begreep Jorobodjie dat hij voor de gek was gehouden. Hij werd zó boos dat hij de oude man uitschold voor oplichter. De sjamaan luisterde kalm naar de beledigingen en zweeg. Jorobodjie stapte in zijn korjaal en voer vloekend en scheldend terug naar zijn dorp.

Van veraf zag hij een groep ouderen uit het dorp bij zijn kleine hut. Zij bewonderden de manden die er hingen. De boze Jorobodjie wilde eigenlijk iedereen weggagen, maar de dorpelingen waren zo vriendelijk dat hij zijn woede vergat. Ze zeiden dat ze nog nooit zulke mooie, stevige rieten manden hadden gezien. Binnen een oogwenk had Jorobodjie alle twaalf manden verkocht. Al snel wilden meer mensen een mand kopen. Jorobodjie begon manden op bestelling te maken! De dorpelingen hadden ook zijn stevige hut bekeken en namen zijn

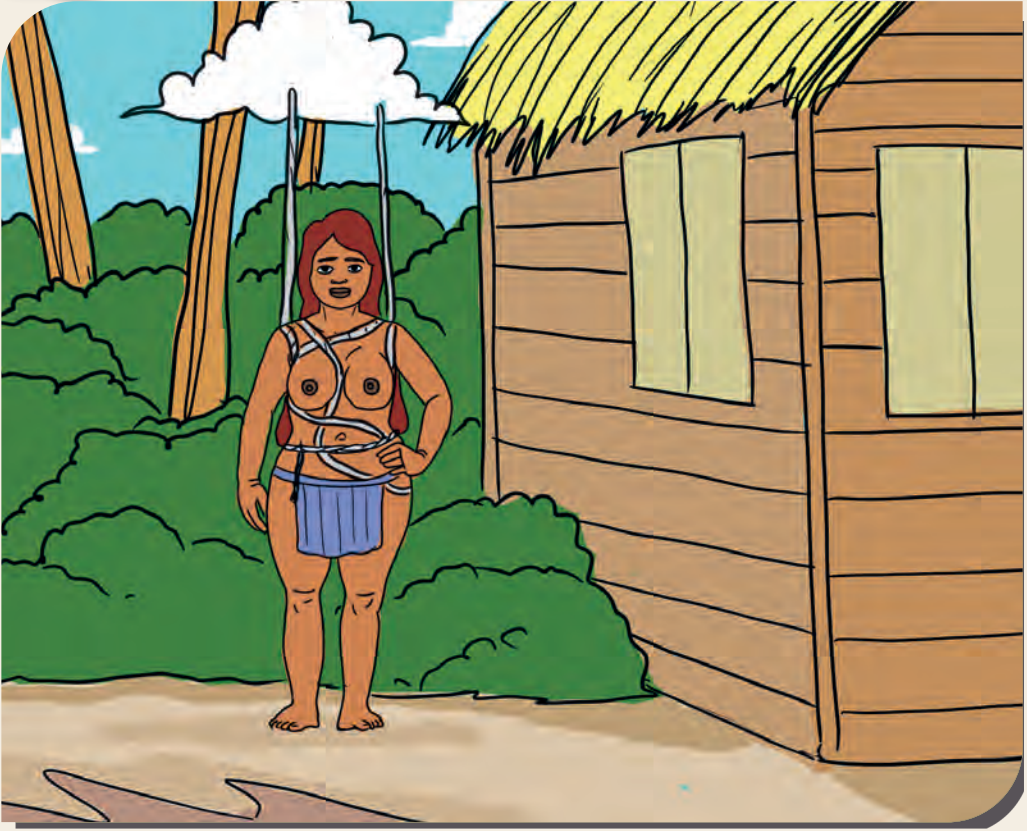
bouwstijl over. Toen hun hutten klaar waren, maakten ze de vloer mooi met het witte zand uit de kreek, precies zoals ze dat hadden gezien bij Jorobodjie.

Het dorp bekeek Jorobodjie nu met andere ogen. De dorpingen vonden dat 'de grootste luilak van het dorp' was veranderd in één van de actiefste jongeren. Er kwamen steeds vaker mensen uit andere dorpen om de felbegeerde manden te kopen! Jorobodjie stond heel vroeg op om te vlechten. Met zijn nieuwe vrienden en vriendinnen ging hij na het werk gezellig zwemmen, voetballen of speerwerpen. Moeder Tekaya en zus Iwa waren nu trots op hun zoon en broertje. Het leven lachte Jorobodjie toe. Maar op een dag kreeg hij plotseling tranen in zijn ogen. Hij dacht aan de sjamaan die hij zo onterecht had uitgescholden. Hij ging hengelen. Met een mand vol verse vis voer hij naar hem toe. De sjamaan zat op zijn vertrouwde boomstronk. De oude man was niet verbaasd om Jorobodjie te zien.

"Welkom", zei hij. "Je lijkt wel een ander mens."

Jorobodjie omhelsde hem huilend. Hij bood zijn verontschuldiging aan en bedankte de wijze sjamaan voor de levenslessen en de liefdevolle manier waarop hij met hem was omgegaan.

De sjamaan zei: "Ik heb niks bijzonders gedaan. Ik heb je alleen laten zien wat al in jou zat. Door het verdriet over de dood van je vader wilde dat niet tot bloei komen. Het echte goud dat je zocht, zat al die tijd verborgen in je hart!" Jorobodjie en de sjamaan bleven voor de rest van hun leven goede vrienden.

De Tariade-archipel was een groep eilandjes, die versplinterd lagen in de blauwgroene zee van de Grote Oceaan, dicht bij de evenaar. Alle eilanden hadden, hoe klein ook, een naam. De archipel bestaat niet meer; de eilanden zijn overspoeld door de zee. Wie zich kon redden, is verhuisd naar een groter eiland of het vasteland. Wat er met de rest van de bewoners van de Tariade-archipel is gebeurd, weten we alleen nog maar uit de verhalen van deze overlevenden. Verhalen die nog steeds van ouder op kind worden doorgegeven. Het mooiste verhaal, dat op iedereen die het hoort een diepe indruk maakt, gaat over Tamarin, Tamarina en Sunset. Zij woonden heel lang geleden op het kleinste eiland, dat Tamarinde genoemd werd. Tamarinde-eiland dankte zijn naam aan het bos van tamarindebomen dat er lang geleden - misschien wel door de wind - was geplant. Het bos was een lust voor het oog. De bomen werden bevolkt door prachtige, groene leguanen en allerlei felgekleurde vogels die zich tegood

deden aan het rijpe fruit dat altijd overdadig aan de takken van de bomen hing. Eerst woonde Tamarin er alleen. Het was niet zeker of Tamarin zijn echte naam was, maar zo werd hij door iedereen genoemd. Vanzelfsprekend; hij was de enige bewoner van een eiland vol tamarindebomen. Aan de rand van het bos, dicht bij het strand, had Tamarin een eenvoudig huisje gebouwd. Met de hulp van zeven vrienden plukte hij de vruchten en maakte tamarindemoes en -stroop.

Zijn vrienden, die op andere eilanden woonden, kwamen vroeg 's morgens in hun piaka's en vertrokken in de namiddag weer. Daarnaast was het elke dag een komen en gaan van mensen die zijn tamarindeproducten wilden hebben.

De stroop, moes en verse vruchten waren erg in trek en mensen kwamen er speciaal voor naar het eiland. Tamarin ruilde zijn producten voor spullen die hij zelf nodig had; suiker bijvoorbeeld om de stroop te maken. Ook zijn vrienden kregen hun aandeel in natura: tamarinde en tamarindeproducten. Ze waren ook vrij om de leguanen te vangen. Die konden ze dan op de markten van de andere eilanden gaan ruilen. De ruilhandel verliep tot ieders tevredenheid en

Tamarin voelde zich gelukkig op het eiland. Niemand wist hoe Tamarin op het eiland terecht was gekomen. Hij woonde alleen daar, zonder familie. "De wind heeft mij hier achtergelaten", zei hij, als iemand naar zijn afkomst vroeg. Hij was jong en sterk. Bruin van kleur was hij; zijn gitzwarte haar kroesde op zijn hoofd en borst. Hij had een heldere oogopslag en een ontwapenende, bulderende lach. Zijn lichaam was lang en gespierd; het enige kledingstuk waarmee hij het bedekte was een lendendoek. Hij gaf niet alleen leiding aan zijn vrienden die de vruchten plukten, maar klom ook zelf in de bomen om aan de nooit eindigende arbeid deel te nemen. De bomen waren talrijk en droegen overvloedig vruchten.

Het was prettig om tussen de tamarindebomen te zijn. De fijne blaadjes aan de wijd uitgroeiende takken ritselden in de wind. Groene varens, orangerode palulu's en orchideeën in allerlei vormen en kleuren groeiden tussen en op de bomen. Vogels zongen en goudgele vlinders dansten fladderend tussen de bomen die in bloei stonden. Eenieder die door het bos liep, genoot van het schouwspel en altijd vertrokken de bezoekers van het eiland met een glimlach op het gezicht terug naar hun eigen woonplek. Zo zou het nog jaren zijn doorgegaan als er op een middag, toen de zon langzaam onderging en de hemel boven de horizon orangerood kleurde, niet iets merkwaardigs was gebeurd. De langzaam in zee zakkende zon vormde een boeiend schouwspel, waar de eilandbewoners elke dag

van genoten. De voorbijdrijvende wolken deden graag mee met het kleurenspeel. Ze reflecteerden de gloed van de zonnestralen, zodat het leek alsof ze zelf een kleur hadden. Op die ene namiddag, toen er vrij veel, bijzonder mooi gevormde en gekleurde wolken waren, raakten ze met elkaar in gesprek. “Hebben jullie daar, diep beneden ons, dat schilderachtige, groene eilandje opgemerkt?”, vroeg een goudgele wolk.

“Ja”, antwoordde een lichtroze wolk, die op een exotische bloem leek. Een donkerroze, wollige schapjeswolk, zakte een stukje naar beneden.

“Dat groene zijn de kruinen van de bomen”, zei hij. “Tamarindebomen”, verduidelijkte hij verder. “Het ziet er zo vredig en vriendelijk uit.”

“Er woont maar één man daar, die Tamarin genoemd wordt”, wist een vuurrode, ietwat slordig gevormde grote wolk.

“Overdag werkt hij heel hard, maar ’s avonds als de andere werkers weg zijn, is hij helemaal alleen”, vulde een langgerekte sliertwolk aan.

Een lichtoranje sluierwolkje, dat op een afstandje had meegeluisterd, dreef dichterbij. “Ik kan je vertellen dat hij zich dan best eenzaam voelt”, fluisterde het sluierwolkje.

De wolken bleken dus niet alleen op de hoogte van het bestaan van Tamarindeiland te zijn, maar ze kenden ook de gevoelens van zijn bewoner.

De rode wolk werd een stuk door de wind weggeblazen. Ze hoorden hem brommen. “Dat kan toch niet. Een man in zijn eentje op een eiland.”

De sliertwolk rekte zich extra uit, zodat de wolken hem goed konden zien. “Als die man zo eenzaam is, waarom gebruiken wij de magische eigenschappen niet, die we krijgen als de zon ons zo mooi kleurt. Laten we samen zorgen voor een vrouw die hem gezelschap houdt.”

“Een briljant idee, sliertwolk!”, riepen de andere wolken.

“We moeten direct handelen”, waarschuwde het goudgele wolkje. “De zon is bijna onder. Als hij weg is, zijn onze kleuren verdwenen en kunnen we geen vrouw meer maken voor Tamarin.”

Snel gingen ze aan het werk. Elke wolk schonk iets van zichzelf om de ideale vrouw voor Tamarin te maken. Een deel van de goudgele wolk vormde een rank lichaam met ronde borsten. Een oranjebruine wolk maakte het hartvormige gezicht met de diepzwarte ogen, brutale neus en volle, roze lippen. Een rozebruine wolk zorgde voor een verwaald sproetje hier en daar op haar goudbruine huid. De rode wolk bekroonde het werk van de andere wolken met een vlamme rijkdom aan vuurrode, tot het middel reikende, golvende haren. Ziedaar: de vrouw voor Tamarin was geschapen. Ontroerd lieten de wolken enkele tranen in de zee vallen. Ze waren het snel eens over haar naam: Tamarina.

En toen... toen moest Tamarina vanuit de wolken op het Tamarinde-eiland worden neergelaten. Haast was geboden, want de zon was bijna onder. Van de laatste zonnestralen sponnen de wolken vliegensvlug een stevig, zilveren koord dat ze met Tamarina's navel verbonden. Zo lieten ze haar neerdalen, precies voor de deur van Tamarins huisje. Het zilveren koord loste vanzelf op in het laatste licht.

Tamarin was zoals gewoonlijk al vroeg gaan slapen. Pas de volgende ochtend, toen hij naar buiten kwam, zag hij de mooie, jonge vrouw. Een paar minuten was hij sprakeloos. Waar kwam ze vandaan? Er was nergens op het strand een boot te zien.

"Wie ben je?", vroeg hij, toen hij zijn stem weer terug had.

De jonge vrouw glimlachte. Ze wees op zichzelf en zei: "Tamarina." Toen richtte ze haar blik naar boven, naar de oostelijke hemel waar wolken dreven voor een opkomende zon.

Tamarin volgde haar blik. Hij wees met zijn vinger naar de hemel en vroeg twijfelend: "Van daar?"

Tamarina lachte nu haar parelwitte tanden bloot en knikte heftig.

Tamarin wist niet wat hij ervan moest denken. 'Maar', redeneerde hij in zichzelf. 'Ik weet zelf ook niet waar ik vandaan kom. Misschien kom ik wel van dezelfde plek als zij.' Hij vond het een mooie gedachte.

Het meisje maakte geen aanstalten om weg te gaan. Ze bleef glimlachend naar

Tamarin kijken. 'Ze moet voor mij zijn gekomen', dacht Tamarin. Deze gedachte maakte hem blij. Hij wees naar zichzelf en noemde zijn naam. "Tamarin."

Hij spreidde zijn sterke armen uit om aan te geven dat het hele eiland van hem was. Toen wees hij naar Tamarina en spreidde zijn armen opnieuw uit, ten teken dat ze welkom was en hij alles met haar wilden delen. Hij gaf haar cassavebrood met wat zoete kokosvulling en een kommetje tamarindestroop als ontbijt. Uit zijn hut haalde hij een omslagdoek waarmee ze haar naakte lichaam kon bedekken, want het zou niet lang duren voor zijn vrienden het strand zouden opvaren.

Niemand begreep waar de jonge vrouw vandaan kwam. Maar haar stille vriendelijkheid maakte dat de mensen haar al snel accepteerden. Zijn vrienden waardeerden haar, omdat ze Tamarin hielp waar ze kon. Ze merkten dat hun vriend vaker lachte en straalde als hij naar haar keek. Ze waren blij dat Tamarin niet meer alleen op het eiland achterbleef als ze na het werk teruggingen naar hun eigen eilanden.

Wanneer de zon onderging, wandelden Tamarin en Tamarina over het strand, langs de vloedlijn van de zee. Het aangename gevoel rond haar navel herinnerde Tamarina aan haar ongewone afkomst. Dankbaar keek ze omhoog naar de kleurenpracht van de ondergaande zon en de schitterende wolken die haar het gelukkige leven met Tamarin geschonken hadden.

Het was vanzelfsprekend dat nog geen jaar later hun spontane liefde bezegeld werd met de geboorte van een kindje. Het was een meisje. Tamarina noemde haar Sunset, een naam die paste bij haar afkomst. Sunsets huid had de kleur en de geur van honing met, net als haar moeder, hier en daar een klein sproetje. Ook zij had diepzwarte ogen, waarin je je kon spiegelen, en donkerrode kroeskrulletjes bedekten haar volmaakt gevormde hoofdje.

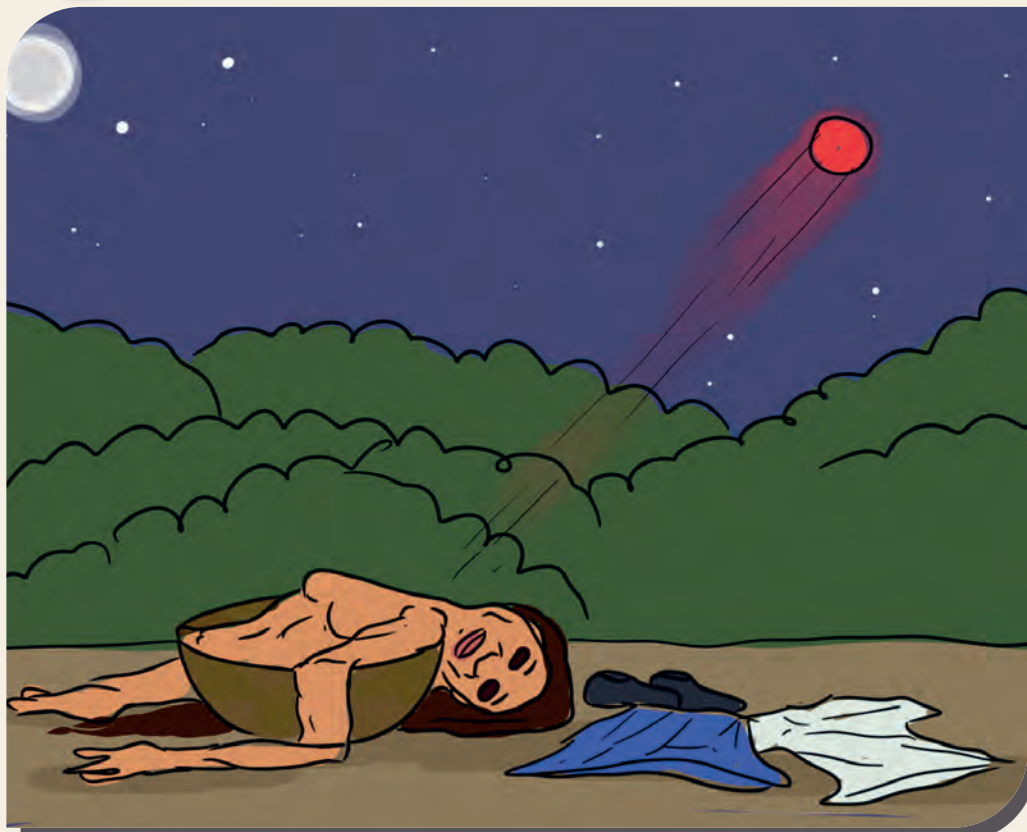
Ze groeide op tussen de groene varens en de oranje-oranjerode palulu's, onder de ruisende tamarindebomen waar dansende gele vlinders van bloem tot bloem fladderden. Tamarin en Tamarina waren dolgelukkig met hun kleine Sunset.

Toen kwam die verschrikkelijke nacht. Sunset was net vier jaar geworden. De wind zwol aan boven de zee en op weg naar de Tariade-archipel ontwikkelde die zich tot een orkaan van de ergste categorie. De golven van de zee reikten huizenhoog en sloegen met opgezweepte kracht tot ver over de stranden.

Tamarin en Tamarina zaten gehurkt, met de kleine Sunset dicht tegen zich aan gedrukt, in een hoek van hun huisje, angstig wachtend en hopen dat het gauw voorbij zou zijn. Maar de vernietigende wind blies het lichte huisje met gemak uit elkaar. Nadat ze zich onder de resten van het huisje vandaan gewerkt hadden, werden ze geïgelseld door een striemende regen. De wind zwol weer aan en het weerloze drietal zag de golven van de zee als een grote opengesperde muil op hen afkomen. Net voordat ze opgeslokt zouden worden, bracht de magische afkomst van Tamarina hun redding. Precies in het midden van de woest ronddraaiende orkaan, was er een plek waar het heel stil was. Daar woonde Het Oog Dat Alles Ziet. Het Oog had ook de nood van het drietal gezien. Het Oog knipoogde. Herkende hij Tamarina als de jonge vrouw die de wolken het leven hadden gegeven? Misschien wel, want plotseling daalde daar een zilveren koord neer, steviger en dikker dan het koord dat Tamarina naar Tamarinde-eiland had gebracht. Natuurlijk, want het moest dit keer drie mensen dragen. Het koord wikkeldde zich om Tamarina's lichaam. Die klemde zich, met Sunset in haar armen, stevig aan Tamarin vast, zodat het drietal een eenheid vormde. Ze werden opgetrokken naar de stille plek, gingen door het Oog verder naar boven, tot waar het koord ergens heel hoog eindigde. Niemand weet waar, maar het moet een plek zijn geweest, waar de wolken op hen wachtten.

Het paradijselijke Tamarinde-eiland met alle bomen, vogels, goudgele vlinders, leguanen, groene varens, orchideeën en orangerode palulu's werd die nacht door de zee verslonden; net als alle andere eilanden van de archipel.

De eilandbewoners die zich konden redden, zagen de volgende ochtend, toen de orkaan was uitgeraasd, nog net een dik zilveren koord uit de hemel hangen boven het mistige water. Precies daar, waar Tamarinde-eiland onder water was verdwenen. Terwijl de zon opkwam en de mist verjoeg, loste het touw vanzelf op.

De padvinders die in de open avondlucht bij het kampvuur zaten, lachten schaterend. Hun gezichten werden verlicht door een warme, oranje gloed. “Dat was een goeie”, zei Glenn tegen Milton.

Het was de laatste avond van het Caraïbische scoutskamp in Trinidad en Tobago. Honderdvijftig scouts, ook wel padvinders of verkenners genoemd, uit Guyana, Suriname en Trinidad en Tobago, hadden een week lang gekampeerd op het sportveld van een school.

Glenn had voor het eerst meegedaan met zo’n groot internationaal evenement. Hij vond het een geweldige ervaring. De werkgroepen waren steeds zo ingedeeld dat er Surinaamse, Guyanese en Trinidadiaanse jongens in zaten. Glenn had veel lol gehad met zijn groep, hoewel hij eerst had moeten wennen aan het Caraïbische Engels. Maar nu, aan het eind van de week, verstond hij bijna alles.

Hij kon zelfs een aardig mondje meepraten.

“Vertel nog eens zo’n mop”, moedigde hij Milton aan.

“Sure”, antwoordde Milton, die van Trinidad en Tobago was. “Ik ken er nog wel één, als de rest die ook wil horen.”

“Yes, yes!”, klonk het als uit één mond.

“Oké guys”, grijnsde Milton. “Een dief was ’s nachts, terwijl iedereen sliep, een huis binnengedrongen. De dief deed zijn flashlight aan om te zien wat er van zijn gading kon zijn. Terwijl hij bezig was de televisie los te koppelen, klonk plotseling een lage stem: “Iemand kijkt naar je!” De dief schrok. Hij deed snel zijn flashlight uit en verschool zich achter de sofa. Maar er kwam niemand en het bleef verder ook stil. De dief deed zijn flashlight weer aan en kwam achter de sofa vandaan. Hij sloop naar de televisie en begon de kabels van de televisie op te rollen. Toen was de stem er weer: “Iemand kijkt naar je!” Paniekerig zwaaide de dief met zijn flashlight rond, om te zien waar de stem vandaan kwam. Uiteindelijk zag hij in de hoek van de kamer een papegaai op een stok. “Iemand kijkt naar je!”, herhaalde de papegaai. De dief was opgelucht. “Stomme papegaai!”, foeterde hij. “Sprak jij al die tijd?” De papegaai danste op de stok en antwoordde: “Ja! Pas maar op dief!” De dief maakte een tyuri en sneerde: “Stomme vogel, wie denk je wel dat je bent?” De papegaai antwoordde: “Niemand!” De dief grinnikte: “Niemand? Welke mensen noemen een papegaai Niemand?” De papegaai krijste luid: “Dezelfde die hun gevaarlijke dobermann iemand noemen! Kijk, de hond wacht bij de deur!” Zo werd de dief gepakt.”

De jongens rolden over de grond van het lachen. John, de leider van het kampgebeuren, gaf Milton een compliment. “Jongen, je bent een geweldige moppen-tapper! De beste van de avond.” De scouts floten, stampten met hun voeten en applaudisseerden om hun waardering voor Milton te tonen.

Toen het weer rustig was, zei John: “We gaan zo door met het volgend onderdeel op ons programma. Storytelling! Maar eerst allemaal opstaan voor het zingen van ons kamplied.”

Nadat de jongens uit volle borst het kamplied hadden gezongen, gingen ze weer zitten. Op de vraag van John wat voor verhaal ze wilden horen, brulden ze:

“Spookverhalen!”

“Weten jullie dat zeker?”, vroeg John op plagerige toon.

“Boe..hoe...”, klonk het vanachter de bomen aan de rand van het veld. De jongens keken elkaar verschrikt aan. Glenn greep Milton vast bij zijn bovenarm. Hij zag iets wits fladderen in het donker. Spoken? Die bestonden toch niet. Toen het holle geroep weer klonk, gingen een paar durfals op het geluid af en ontmaskerden de schimmige spookfiguren tussen de bomen als twee groepsleiders met witte lakens over zich heen. Lachend werden ze naar de kring bij het vuur gevoerd, waar John klaar zat om met zijn verhaal te beginnen. Grinnikend zei hij: “Goed, hebben jullie ooit van Ole Higue gehoord?”

Hij sprak de naam uit als ‘ool haaik’.

“Of course”, riep Trevor, een van Glenns nieuwe Guyanese vrienden. “Mijn oom Herbert maakte ons altijd bang met verhalen over haar.”

De Trinidadiaanse en Surinaamse jongens hoorden de naam voor het eerst. “Ole Higue is een figuur die je tegenkomt in Guyanese volksverhalen, met name bij de griezelverhalen”, legde John uit. “Een Ole Higue doet zich overdag voor als een oude vrouw, die ergens teruggetrokken leeft. In de nacht verandert ze van gedaante. Ze kruipt uit haar vel, die ze in een kalebas bewaart. Daarna vliegt ze door de lucht als een bal van vuur naar het huis van haar slachtoffer, meestal een kind. Om binnen te komen, maakt zo’n Ole Higue zichzelf klein en kruipt door het sleutelgat. Ze bijt haar slachtoffer met haar lange snijtanden in de nek of een andere blote plek van het lichaam. Als het slachtoffer helemaal slap is geworden, kruipt ze weer door het sleutelgat naar buiten en vliegt weg.”

“Ole Higue bestaat echt”, klonk plotseling de stem van Kwame, een andere jongen van Guyana. “Aan de rand van ons dorp woonde een oude vrouw. Ze bemoeide met geen van de dorpsbewoners. Op haar erf stond een grote manjaboom. We mochten van onze ouders niet op haar erf komen. Toch waren er enkele jongens die zich niet stoorden aan het verbod. Ze werden aangetrokken door de zoete en sappige Buxton Spice Mango’s, die we in Guyana hebben. Ze wachtten tot de oude vrouw haar middagdutje deed. Dan gingen ze haar manja’s stelen. Op een morgen kwam Osei, één van die ondeugende jongens, met een grote

blauwe plek op zijn arm op school. Hij wist zelf niet hoe dat kwam.

De volgende morgen kwam hij met een nog grotere blauwe plek op zijn andere arm. Hij leek zich niet goed te voelen. Hij staarde maar suf naar het bord en ging ten slotte overliggen. De leerkracht maakte contact met zijn ouders. Die kwamen hem halen. Hij kwam niet meer naar school en werd met de dag zieker. Zijn ouders begrepen niet wat er met hem aan de hand was. De dokter zei dat hij bloedarmoede had en schreef hem ijzerpillen voor. Maar het hielp allemaal niets. Osei kreeg steeds meer blauwe plekken. Op een dag kwam Granny, zijn grootmoeder, die in een ander dorp woonde, op bezoek. Ze bekeek de blauwe plekken en zei direct heel zorgelijk dat een Ole Higue hem gebeten had.”

Kwame zweeg veelbetekenend. Hij wilde de spanning erin houden.

“En Osei?”, vroeg Glenn. “Wat is er met hem gebeurd?”

“Ja, Kwame, vertel door”, riepen de andere jongens. Kwame zei dat zijn keel droog was en dat hij eerst wat water moest drinken, voordat hij verder ging. Snel reikte Glenn hem zijn veldfles aan. Kwame nam een grote slok, veegde zijn mond met de achterkant van zijn hand en vervolgde toen zijn verhaal. Alle ogen waren op hem gericht.

“Die avond, voor ze gingen slapen, strooide Granny een hoop rauwe rijstkorrels voor de slaapkamerdeur van Osei. Zelf verschool ze zich in de kamer van Osei om de wacht te houden. Vlak na middernacht, Osei was in een diepe slaap, zag Granny door het raam een vuurbal langs vliegen. De bal moet een paar keer rond het huis gevlogen zijn, want toen ze bij het raam ging staan, zag ze die nog twee keer langs komen. Toen hoorde ze een plof. De vuurbal was zeker op het kleine voorbalkon geland. Er werd gerateld aan het sleutelgat van de voordeur. Granny hoorde voetstappen naderen die stopten bij de slaapkamerdeur van Osei. Ze hield haar adem in. In haar hand hield ze een bezem die gemaakt was van een bepaalde palmsoort. In Guyana noemen we de palm manicole, maar ik denk dat hij in Suriname podosiri heet. Met de bezem zou ze de Ole Higue neerslaan als de deur openging. Maar de deur ging niet open. In plaats daarvan hoorde Granny een krakerige stem tellen: één, twee, drie, vier, vijf... helemaal tot negenennegentig... en toen... pats! Het klonk alsof er rijst op de grond viel, toen

boze verwensingen, een geschuifel en het tellen begon opnieuw. Dat ging zo een hele tijd door... tellen, vallende rijstkorrels, verwensingen en dan weer opnieuw tellen. Granny werd moe en viel in slaap. De volgende ochtend vroeg schrok ze wakker. Osei sliep nog rustig. Ze bekeek zijn hals en zijn armen. Gelukkig, er was geen nieuwe blauwe plek bijgekomen. Toen hoorde ze geschuifel voor de slaapkamerdeur, gekreun en gemompel. Ze hoorde iemand tellen. Granny greep haar bezem en sloop naar voren. Ze pakte de deurknop vast en met een ruk trok ze de deur open. Op de grond voor de deur zag ze een scharminkel met kromme nagels en verwarde haren. Het gedrocht pikte één voor één de rijstkorrels van de vloer op. Het leek heel moe, maar het bleef de korrels doortellen. Woedend gaf Granny het gedrocht een ferme slag met de bezem. "Jij, Ole Higue, lelijke vampier!", gilde ze. De ene slag na de andere kwam neer op Ole Higue. De rest van de familie schrok wakker en stormde naar Osei's slaapkamer. Intussen was de zon opgekomen en een stralenbundel viel door het raam precies op Ole Higue. Die verschrompelde langzaam, krijsend en vloekend, tot er niets anders van haar over was dan een hoopje as. Later op de dag trokken een paar dorpsbewoners naar het huis van de oude vrouw. Er was geen spoor van haar te vinden. Na die dag knapte Osei helemaal op, maar hij ging nooit meer manja's stelen", beëindigde Kwame zijn verhaal.

Iedereen was stil van het verhaal over de Ole Higue. Glenn griezelde nog na. Huh, zo'n engerd wilde hij nooit tegenkomen.

Milton stak zijn hand op en zei: "In Trinidad en Tobago vertelde mijn opa verhalen over de Soucouyant." Hij sprak de naam uit als 'Soekoenya'.

"Zij is ook een oude vrouw die haar vel 's nachts afstroopt en dan als een vuurbal door de lucht vliegt op zoek naar slachtoffers," vulde Andrew aan. Hij was ook van Trinidad en Tobago.

Sabanadia:

Ik ben geboren in het bos. Het was vroeg in de ochtend; de nevel hing nog tussen de bomen en de mistslierten weerkaatsten het licht van de eerste zonnestralen. Mijn moeder had mij zes maanden gedragen en wist dat het tijd voor mij was om de wereld te zien. Ze was gaan liggen tussen de uitgegroeide wortels van een walababoom, verscholen onder struikgewas, en had mij uit haar lichaam laten glijden. Daar lag ik een tijd hulpeloos; mijn moeder zorgde voor me. Maar al snel lukte het mij op mijn pootjes te staan en kon ik de prachtige wereld om mij heen verkennen.

Mathias:

Ik ben geboren op Witagron, een dorp in het binnenland van Suriname aan de Coppenerivier. Er loopt een weg langs ons dorp. Mensen die naar Avanavero, Raleighvallen of Apoera gaan, komen langs ons dorp. Mijn moeder was een sterke Marronvrouw die geen moeite had met het baren van kinderen; ik was haar vijfde. Haar borsten waren lang en uitgerekt, maar hadden genoeg melk om mij te voeden tot de volgende mijn plek op haar rug zou overnemen. Ze sleepte mij en de andere kleintjes mee naar haar kostgrond, waar ze cassave, bananen en napi plantte, totdat we groot genoeg waren om naar school te gaan.

Sabanadia:

Ik genoot van het bos dat groeide op de zanderige, hier en daar rotsachtige bodem van de savanne waar wij leefden. Overal om mij heen kon ik lekkernijen vinden. Mijn moeder wees me op malse blaadjes, sappige vruchtjes en knapperige nootjes wanneer we onze tochtjes maakten. Er stroomden talloze kreekjes door ons gebied. Het water was donkerbruin en koel, heerlijk om te drinken en om in te zwemmen. We deelden ons gebied met ontelbare andere wezens. Ik hield het meest van de gingamakka, het stekelvarken. We zagen hem regelmatig, omdat hij op zoek was naar hetzelfde voedsel als wij. Als we te dichtbij kwamen, rolde hij in elkaar tot een ronde bol. Ik hupte achter felgekleurde vlinders aan en luisterde naar het geschetter van de papegaaien. 's Middags lagen we in de schaduw tot de zon begon te kleuren en de nacht de dag verjoeg, altijd veel te vlug. Voordat ik het wist was het donker om ons heen. Op weg naar onze slaapplek schrok ik van de grote uilenogen, die mij vanuit holle bomen aanstaarden.

Mathias:

De juf sloeg me. Ik weet niet waarom. Eerst sloeg ze mij met haar vlakke hand tegen mijn hoofd. Haar gezicht stond boos en ze sprak luid. Ik weet niet wat ze zei. Ze sprak een taal die ik niet verstond. Het Kwinti is mijn moedertaal. Later sloeg ze me met een lat. Ik moest mijn hand ophouden. Haar gezicht stond nog steeds boos, maar ze schreeuwde niet meer. Ze telde: "Een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien." Zo heb ik leren tellen in het Nederlands. Toen mijn broertje thuis eruit flapte dat de juf mij sloeg en ze gezien had hoe rood mijn

handen waren, ging mijn moeder op hoge poten naar school om de juf te vragen waarom ze mij had geslagen. De wachter bracht haar bij het schoolhoofd, een meester. Die probeerde haar te kalmeren. Mijn moeder verstond hem niet. Mijn moeder is nooit naar school gegaan. Toen ze zes jaar was, begon de Binnenlandse Oorlog, die zes jaar duurde. Er kwamen in die tijd geen leerkrachten naar het dorp en de school was gesloten. Een basya van ons dorp werd erbij gehaald. Die verstond wel Nederlands en de meester verstond zijn Sranan. Een taal die ik later ook zou leren spreken. “Je jongen luistert niet”, zei de basya tegen mijn moeder. “Hij loopt de hele tijd door de klas en stoort de andere leerlingen. Daarom slaat ze hem. Zo is de school. Als je wilt dat je jongen naar school gaat, moet hij stil zitten.” Ik ben daarna niet lang meer naar school gegaan. Nadat de juf mij weer had geslagen, dit keer had ze tot twintig geteld, heeft mijn oom, de broer van mijn moeder, een wisi gezet bij het huis waar de juffrouwen bleven. Geen van die juffrouwen is na de vakantie teruggekeerd.

Sabanadia:

Toen ik groter werd, vertelde mijn moeder dat mensen onze grootste vijanden waren. Gelukkig kwamen ze niet vaak naar ons gebied. Toch zag ik niet lang daarna voor het eerst een mens. Het was de meest traumatische gebeurtenis in mijn leven.

Mathias:

Er waren mannen uit Paramaribo in het dorp. Ze werkten aan de brug over de rivier. Die werd gerepareerd. Ze wilden gaan jagen en vroegen oom Kofi om hen te gidsen. Oom Kofi was een goede jager. Ik was vaker met hem mee gegaan op jacht. Hij had een scherp oog en oor voor de sporen en geluiden in het bos. Hij wist waar de pingo's zich ophielden, kon zich ademloos stil houden om de boskippen niet te alarmeren en schoot feilloos een bosduif uit een overvliegende vlucht vogels. De mannen hadden oom Kofi een nieuw geweer gegeven. Ik kreeg zijn oude geweer en mocht mee met de groep als hulpje. We zouden een paar dagen wegblijven. De mannen wilden naar het savannebos. Daar, bij de kreken, kwam vaak het grotere wild drinken tegen het vallen van de avond. Het was een dag lopen naar het heuvelachtige gebied. Onderweg schoot oom Kofi een kleine aap, een sagowenke. 's Avonds aten we geroosterd apenvlees bij de rijst met bruine bonen die de mannen uit de stad klaarmaakten op een houtvuur.

Sabanadia:

Het was een prachtige dag. De zon scheen en overal in het bos waren dieren bedrijvig in de weer hun voedsel te verzamelen, hun nesten te bouwen, hun hollen te verstevigen of gewoon plezier te maken op zoek naar een vrouwtje of mannetje. Nog niet moegespeeld huppelde ik bij het vallen van de avond met mijn moeder naar de drinkplek bij de kreek.

Mathias:

We hadden ons vanaf de middag verscholen bij de kreek, waar oom Kofi de sporen van herten had ontdekt. Hij had de mannen gezegd dat ze geduld moesten hebben. Ze moesten zorgen uit de windrichting te blijven, zodat de dieren hen niet zouden ruiken. Ook elk vreemd geluid zou de beesten laten schrikken, waardoor ze op de vlucht zouden slaan. Het was al schemerig toen ons geduld eindelijk werd beloond. Een volwassen hert kwam met zijn jong bij de kreek. Het kleintje had witte vlekken op zijn vacht. Het waren prachtige beesten. Ik keek en bewoog niet. Ik mocht niet schieten. Oom Kofi zou ook niet reageren. Hij wilde de mannen de kans geven ook een prooi buit te maken. De knal kwam toch onverwacht. Ik zag het grote hert, het moest de moeder zijn, met een schok haar balans verliezen. Ze zakte door haar voorpoten. Een jager had haar in de kop geraakt. Een andere kogel zat in de flank. Het bloed vloeide langzaam uit de gaten. Het kleine hert, dat de kreek al had bereikt en net wilde drinken, keerde zich om. De moeder viel om. Oom Kofi gooide een lasso om de nek van het kleine hert.

Sabanadia:

Toen zag ik mensen. Ze renden naar mijn moeder. Uit haar ogen sprak een pijnlijke angst. Toen werden ze dof. Instinctief wist ik dat ze niets meer kon zien. Er was iets dat me gevangen hield. Ik werd meegetrokken en hoorde de mensen praten, druk en opgewonden. Boze armen hielden me vast. Mijn poten werden vastgebonden. Ik werd weggedragen. Het was de laatste keer dat ik het bos zag.

Mathias:

Het grote hert werd ter plekke gevild. De vacht werd van het lijf gestroopt. Daar zouden ze een jachttrofee van maken. De kop en ingewanden werden weggegooid in de kreek. “Voor de vissen”, lachten de trotse schutters. Oom Kofi kreeg het grootste deel van het vlees. Het ging de jagers meer om de sport. Eten hadden ze genoeg in de stad. Ze vertrokken de volgende dag. Het kleine hert namen ze mee.

Sabanadia:

Toen ik werd losgemaakt, stonden er een heleboel mensen om me heen. Mannen, vrouwen en kinderen. De kinderen raakten me aan. Ik voelde hun kleine vingers over mijn vacht glijden. Ik denk dat ze me gerust probeerden te stellen, want ik trilde van angst. Toen de touwen om mijn poten werden losgesneden, hielpen ze me overeind, samen met één van de mannen. Ze gaven me gras, verse blaadjes en nootjes. Ik mocht vrij rondlopen, maar ver kon ik niet gaan. Overal was afgesloten en 's avonds sliep ik in een hok. Zo heb ik een tijd geleefd. Na die eerste dag was het erg rustig. De kinderen zag ik elke dag en van de grote mensen kreeg ik eten. Ik verlangde naar mijn moeder en naar het bos.

Mathias:

Op een dag ging ik met mijn oom en neef Ayani naar Paramaribo. We kregen een lift van de arbeiders die aan de brug werkten. Ik keek mijn ogen uit. Wat was het er druk! Wat waren er veel mensen. We bleven bij families die al eerder van Witagron waren verhuisd naar de grote stad. Ze hadden op een open veld in een deftige woonwijk houten huisjes in elkaar getimmerd. Het was gek, al die armoedige hutjes in die buurt van rijke mensen. Ik sliep met Ayani en nog een paar andere neven in een kamer op de grond. Het was wel gezellig. Ik hoorde veel over Paramaribo.

Sabanadia:

Ik was net een beetje gewend aan mijn nieuwe leven, toen ik aan een touw werd weggebracht in de bak van een vrachtwagen. Een man hield me stevig vast. We

reden over drukke straten met veel lawaai. Dat maakte me weer bang. Gelukkig gingen we naar een plek waar het rustig was. Ik mocht uit de bak springen en een man aaide me en voerde me met lekkere blaadjes. Het touw werd losgemaakt en ik mocht vrij rondlopen. Ik zag andere dieren rondlopen. Sommige kende ik niet. Ik had nog nooit kippen gezien. Ik zag ook meer mensen. Niemand deed me kwaad. Toen zag ik nog een hert. Wat voelde ik me gelukkig.

Mathias:

Mijn oom ging terug naar Witagron. Ayani en ik bleven. Mijn tante zei dat we moesten proberen werk te vinden. We gingen mee met neef Dembe, die al langer in de stad was, naar een plaats waar we stenen moesten sjouwen. Van het geld dat we verdienden, ging het grootste deel naar tante. Ze klaagde steeds dat er niet genoeg geld was om eten voor ons te kopen. Vooral vlees was verschrikkelijk duur. Maar één of twee keer in de week kregen we een stukje kip in bruine bonen of in soep. Toen vertelde Dembe dat hij een plek wist waar we een dia konden vangen. “Hier in de stad?”, vroeg ik verbaasd. “Ja, ze noemen daar de Paramaribo Zoo”, zei Dembe.

Sabanadia:

Ik sliep in het gras, dat de verzorgers in mijn hok op de vloer hadden gestrooid. Een vreemd geluid wekte me. Toen zag ik de jongens. In hun handen glommen grote messen. Ik voelde een felle pijn. Toen gleed ik weg. Het was donker, maar in de verte scheen een licht. Toen hoorde ik de stem van mama. Ze riep me.

Mathias:

Het was na middernacht, toen we door een gat in de omheining van de dierentuin kropen. De wachter was nergens te zien. We slopen over een wandelpad achter Dembe aan. De dieren sliepen in hun kooien. “We moeten naar de kinderboerderij”, zei Dembe. “Daar is een mooie jonge dia. Hij zit niet in een kooi, maar gewoon in een hok.” We hielden onze jachtmessen gereed. Ayani scheen met een flashlight. Ik kon de sabanadia zien liggen. Wat een prachtier! Hij werd wakker. Ik zag hem kijken met zijn grote hertenogen. Dembe sprong op zijn rug en trok zijn kop omhoog. “Koti”, siste hij. Ik sneed de keel door. We vilden het dier. Handig ontleedde Dembe het lichaam. We vulden de plastic zakken die we hadden meegenomen met het vlees. Het was eten voor een hele week.

6

Naar de tandarts

“Joris”, zegt mama. Ze ziet hem de trap oplopen in zijn pyjama. Het is tijd voor hem om naar bed te gaan. “Morgenochtend mag je iets langer slapen, want we moeten om negen uur bij de tandarts zijn om je kies te plomberen. Pas na het bezoek aan de tandarts zet ik je op school af.”

Joris trekt een zuur gezicht. Die afspraak was hij vergeten. Angstaanjagende gedachten van een man in een doktersjas met een mondkapje op schieten hem binnen. In de ene hand heeft de man een machine die zoemt als een boor. Met de andere houdt hij een spuitje omhoog.

“Ma, ik hoef niet naar de tandarts”, zegt Joris. “Mijn tand is genezen.” Mama grijnst, omdat ze direct doorheeft dat Joris jukt. “Nou, nou. Je hoeft niet bang te zijn. Plomberen doet geen pijn.”

“Maar ma... Het doet geen pijn meer, alleen als ik iets zoets eet. Mijn tand is genezen, echt.”

“Wil je daarmee ophouden! Het gat in je tand kan niet uit zichzelf genezen. De tandarts moet eerst een speciale vulling erin stoppen.”

Joris laat zijn kin op zijn borst vallen en blijft verslagen op de trap staan. Pas na een halve minuut is hij weer zichzelf. Hij heft zijn hoofd stilletjes op en vraagt aan zijn moeder als ze hem een verhaal wil voorlezen. Mama schudt het hoofd.

“Joris jongen, je bent al twaalf. Je kan toch zelf lezen...” Als ze zijn teleurgestelde gezicht ziet, voegt ze eraan toe: “Je mag nog even in bed lezen, voordat je het licht uitmaakt.”

“Maar ik wil dat jij voorleest. Alsjeblieft...”, dringt Joris aan.

Er klinkt een zucht. “Vooruit dan maar,” geeft mama toe. “Een verhaal kan geen kwaad. Kom laten we naar boven gaan.”

In de kamer van Joris is boven zijn bureautje een plank aan de muur bevestigd waarop een stuk of tien boeken staan, naast een mens-erger-je-niet bordspel, een game console en actiefiguren uit verschillende games. Joris pakt een kinderbijbel uit het rijtje boeken en geeft dat aan mama. Hij schopt zijn slippers uit en laat zich languit op zijn bed vallen. Ma pakt een stoel en gaat naast het hoofdeinde van het bed zitten.

“Dat verhaal van David en de reus Goliath”, zegt Joris als mama hem vraagt welk verhaal hij wil horen. Hij heeft het verhaal over David, die met zijn slinger en een kiezelsteen de reus Goliath verslaat al zeker tien keer gehoord en ook zelf gelezen, maar toch boeit het hem elke keer weer.

Als het verhaal uit is, zegt Joris “Al ben je nog zo klein, als je slim bent, kan je grote problemen overwinnen.”

“Precies”, zegt mama. Ze staat op en zet het boek terug op de plank. Dan strekt ze haar hand uit naar de lichtschaakelaar om het licht uit te doen. “Ma...” Op de roep van Joris reageert ze niet. “Ma-ha!”

“Joris, ga slapen.”

“Maar, maar...”

“Jongen, wat is er?!”

“Ik wil je nog wat vragen.”

Mama draait met haar ogen. Verder doet of zegt ze niks. Joris gaat rechtop zitten en kijkt, steunend op zijn ellebogen, naar zijn moeder.

“Heb jij ooit een tand laten plomberen?”

“Ja, een paar keer.”

“Deed het pijn?”

Mama glimlacht. “Zo af en toe kan er een raar gevoel door je lichaam gaan als de tandarts met de boor in je mond bezig is. Zoiets als een zwakke stroomstoot, maar pijn doet het niet.”

“Wojow, wat eng.”

“Maak je geen zorgen. Het komt goed”, probeert Mama hem gerust te stellen.

“Als de kleine David het kon opnemen tegen een reus, moet jij toch ook zo’n klein gaatje de baas kunnen.”

Joris beweegt zijn hoofd twijfelend heen en weer.

“Weet-je-wat”, zegt mama “als je flink bent geweest, gaan we samen naar de gamewinkel en mag je een leuke game uitzoeken.”

“Yes!” Hoewel Joris plomberen nog steeds eng vindt, grijnst hij van oor tot oor.

“En nu, slapen!” Mama drukt op het lichtknopje. Het wordt in één klap pikdonker. Geruisloos loopt ze de kamer uit en sluit de deur.

Wanneer ze de volgende ochtend bij de tandartspraktijk aankomen, is het nog niet druk. De glijdeuren van de ingang gaan automatisch open en dicht. Ze gaan de wachtruimte binnen. Aan de rechterkant is een tiental stoelen naast elkaar tegen de muur geplaatst. Aan de linkerkant zit een mevrouw achter een balie. Ze

heeft een bril op haar neus en haar dikke, zwarte haar krult om haar hoofd.

“Goedemorgen”, zegt ze vriendelijk. “Hoe kan ik jullie helpen?”

“We hebben een afspraak om negen uur”, antwoordt Mama. Ze maakt met haar hoofd een beweging naar Joris die intussen naar de stoelen loopt en op eentje gaat zitten. “Mijn zoon moet een kies vullen.”

De mevrouw vraagt naar de gegevens van Joris. Dan kijkt ze naar de klok. Het is kwart voor negen. “U kunt hier even wachten”, zegt ze tegen mama, terwijl ze haar bril met haar wijsvinger hogerop haar neus duwt. “De tandarts komt jullie zo halen.”

Mama gaat naast Joris zitten. Stiekem observeert ze hem vanuit de hoeken van haar ogen. Ze ziet hem zenuwachtig om zich heen kijken. Ze slaat voorzichtig een arm om hem heen en wrijft zachtjes tegen zijn schouder. “Je hoeft niet bang te zijn. Denk maar aan de dappere David.”

Klokslag negen uur zwaait de deur die naar de praktijkruimte gaat open. Een lange slanke man in een lichtblauwe doktersjas, met spierwitte klompen aan, kijkt zoekend de wachtruimte rond. Zijn blik blijft op Joris rusten.

“Joris Harkisoen?”, vraagt hij.

Joris slikt een brok speeksel weg. Behoedzaam laat hij zich van de stoel glijden en loopt met trage stappen in de richting van de tandarts. Van mama krijgt hij een lichte duw in de rug. Hij blijft verstijfd staan alsof hij ineens een monster voor zich ziet staan.

“Ma-ha, niet doen.” Zijn gezicht staat strak en bleek.

“Het zal geen pijn doen”, fluistert mama hem vlug in de oren. Joris haalt diep adem. Voorzichtig en toch een beetje wantrouwig loopt hij verder. Mama komt ook mee. Wanneer ze alle drie in de praktijkruimte zijn, gaat de deur dicht.

“Neem plaats”, zegt de tandarts. Hij wijst naar een lange stoel in het midden van de ruimte. Trillend en zo traag hij kan, gaat Joris op de lange stoel zitten. Zijn blik valt op het dienblad op de lage kast naast het hoofdeinde van de tandartsstoel. Daarop staan een boor, een aluminiumkleurige bakje en een set metalen

tandartsinstrumenten. Schichtig kijkt hij naar de boor en de instrumenten. Een van de instrumenten heeft een puntige haak. Een ander lijkt op een vlijmscherp mesje. De boor is klein, heeft een smalle staaf en een bobbel aan de punt. Vol afkeer draait hij zijn gezicht naar de andere kant van de stoel en blijft zonder reden tegen een rechtopstaande lamp aankijken die daar naast een houten kruk staat. De tandarts merkt op dat Joris nerveus is en gaat op de houten kruk zitten.

“Jongeman, hoe heet je?”, vraagt hij op een kalme toon. Joris kijkt hem vreemd aan. Dat moet hij toch weten. Hij heeft hem zonet geroepen. Maar dan bedenkt hij dat de tandarts hem misschien met een praatje op zijn gemak wil stellen.

“J-Joris”, zegt hij beverig.

“Wel Joris”, gaat de tandarts verder. “Bezoek je voor het eerst een tandarts?” Hij vist twee latex handschoenen uit zijn zak en trekt ze geroutineerd over zijn handen.

“Nee”, antwoordt Joris. “Maar dit is wel de eerste keer dat ik ga plomberen.”

“O, ok. Eerst even zien hoe goed jij je tanden poetst. Doe je mond open.” Joris maakt zijn mond wijd open. De tandarts trekt de lamp dichterbij. Het licht gaat aan en vóór Joris weer adem heeft gehaald, zit de tandarts al met een spiegelkje en een haak in zijn mond te wroeten en te krabben. Joris knippert tegen het felle licht dat in zijn ogen schijnt.

“Doe je ogen dicht als je last hebt van het licht”, zegt de tandarts. “Verder doet het geen pijn, toch?”

Joris schudt ongemakkelijk met het hoofd.

“Zijn gebit ziet er heel goed uit”, zegt de tandarts tegen mama. “Alleen dat gaatje in zijn kies moet worden opgevuld, voordat het groter wordt. Als hij het zo laat, kan hij veel pijn krijgen. Als je te lang wacht, kan hij de tand ook verliezen.” Met een lange duw schuift hij de lamp boven het gezicht van Joris weg en gaat hij recht op zijn benen staan.

“Als je wil, mag je hierin spuwen.” Hij tikt op het aluminiumkleurige bakje.

“Ik kom zo terug, ga even de vulling voor de kies halen.”

Wanneer de tandarts terug is, heeft hij een plastic kokertje en een zakje watten in de hand.

Joris haalt diep adem. ‘Nu gaat de ellende beginnen’, denkt hij. ‘Nu gaat de tandarts snijden en boren en slaan in mijn mond.’ Rillingen gaan door zijn lichaam en hij krijgt het koud, warm en weer koud. Als hij het nu voor het kiezen had, was hij zonder te twijfelen uit de kamer gevluht.

“Nou, nou, jongeman”, zegt de tandarts die de vrees in Joris ziet. “Sluit je ogen. Denk aan iets leuks. Of ga tellen. Voordat je bij driehonderd bent, is het voorbij.”

“Je game”, zegt Mama die vanaf een gepaste afstand alles aandachtig in de gaten houdt. “Weet je al welke je wil?”

“Yes”, knikt Joris. Hij doet zijn ogen weer open. “Minecraft.”

De tandarts doet vlug een slabbetje om de hals van Joris en vraagt: “Ben je er klaar voor?”

“Wacht!” roept Mama. “Ik heb een idee. Joris, wil je naar muziek luisteren op mijn mobiele telefoon? Ik heb mijn draadloze oordopjes bij me.” Ze kijkt naar de tandarts. “Mag het, meneer tandarts?”

De tandarts stemt toe en schuift opzij. Joris krijgt de mobiele telefoon en tikt de naam van zijn favoriete zanger in op YouTube. De oordopjes gaan in zijn oren. Dan trekt de tandarts de lamp opnieuw boven zijn gezicht. Op het moment dat hij zijn oogleden tegen elkaar drukt om het felle licht te weren, voelt hij een zacht getik op zijn lippen. Hij begrijpt wat van hem wordt gevraagd. Hij doet zijn mond wijd open.

“Goed zo”, zegt de tandarts.

Joris hoort hem niet. Hij is verzonken in de muziek. Klik, klik, klik. De tandarts trapt op een pedaaltje aan de onderkant van de stoel, die bij elk klikgeluid een paar centimeters omhoog schiet. Dan gebeurt het. De tandarts pakt de boor en duwt tegen een knopje. De boor begint te zoemen en te jengelen en verdwijnt een paar keer in de mond van Joris. Met een spiegeltje en een haak controleert hij of de wanden van het gaatje in de kies glad zijn. Dan gaat de plastic koker open en wordt er steeds een beetje van het plombeersel in het gaatje gedrukt tot

de kies keurig is gevuld. Van de behandeling lijkt Joris weinig op te merken. Af en toe beweegt hij zijn benen. Verder is het alsof hij gesust wordt door de muziek.

“Zo jongeman, je bent klaar.” De tandarts duwt het licht opzij. Als blijkt dat Joris de woorden niet heeft gehoord, krijgt hij een zachte por tegen zijn buik. Zijn ogen schieten open en in een reflex doet hij zijn mond dicht. De tandarts glimlacht en zegt: “Het is voorbij. Je hebt het heel goed gedaan.” Onderweg naar school zegt mama tegen Joris dat ze heel trots op hem is. In het weekend zullen ze naar een gamewinkel gaan. Dan mag hij een game uitzoeken. Minecraft zullen ze zeker wel hebben.

“Yes!”, roept Joris. “U had gelijk hé, ma. Plomberen doet helemaal geen pijn. Ik hoefde helemaal niet bang te zijn. Ik ga straks mijn vriendjes op school vertellen over mijn ervaring. Ze hoeven helemaal niet bang te zijn voor de tandarts.” Hij strijkt met zijn tong over zijn kies, voelt hoe glad de wand ervan is, en grinnikt.

De orthopeed hield de röntgenfoto's stuk voor stuk tegen het licht. Hij bekeek ze allemaal zorgvuldig. Ten slotte zette hij met zijn linkerhand zijn bril af. Hij kuchte even heel zacht. Moeder en Heleen wachtten vol spanning op wat hij zou zeggen.

“Uw dochter heeft een scoliose.” Zijn stem klonk serieus, maar bij het zien van de twee paar ogen die hem niet-begrijpend aankeken, moest hij even lachen. “Neem het mij niet kwalijk”, zei hij, “in gewone taal heet dat een ruggengraatsverkrumming.”

Heleen haalde opgelucht adem. Ze was al bang dat die scoliose één of ander eng beest in haar lijf was. Maar wat was een ruggengraatsverkrumming? Was haar rug krom? Dat had niemand eerder tegen haar gezegd.

“En wat nu?”, vroeg moeder. Ze klonk zenuwachtig, maar hield zich kranig. “Nou,

er is in feite niet veel aan de hand hoor. Heleen zal alleen af en toe wat pijn hebben. Meer niet. Tenzij het verergert, maar dat hopen we natuurlijk niet.”

Even was het stil in de spreekkamer van de specialist. Dokter Sandriman gaf Heleen en haar moeder de tijd om zijn woorden te verwerken. Hij hoefde gelukkig geen medicijnen voor te schrijven. Hij moest wel wat doktersadviezen geven. “Ik adviseer u om uw dochter zwemlessen te laten nemen. De bewegingen bij het zwemmen zullen de rugspieren aansterken. Hoe vaker ze zwemt, hoe groter de kans dat ze in de toekomst minder last heeft van de verkromming. Het is heus niet het einde van de wereld hoor.” Zijn stem klonk serieus, maar toch ook geruststellend.

Moeder bedankte de specialist voor zijn onderzoek. Drie uren hadden ze doorgebracht in het Academisch Ziekenhuis Paramaribo, om te vernemen hoe het kwam dat Heleen ‘s ochtends wakker werd met een stijf gevoel in haar rug. Lang nadat ze uit bed gekropen was, leek het alsof haar rug nog sliep. En dat elke dag weer. Ten einde raad had haar moeder haar meegenomen naar dokter Wijnand, hun huisarts. Die had, nadat hij het verhaal had aangehoord, hen een verwijsbriefje gegeven voor dokter Sandriman, een orthopeed. Deze dokter was gespecialiseerd in afwijkingen van het bewegingsapparaat van de mens. Hij wist veel over spieren, gewrichten en beenderen.

“Dokter Sandriman kan meer onderzoek doen om de oorzaak van Heleens rugklachten op te sporen”, zei dokter Wijnand.

En inderdaad. Nu wisten ze het. Heleen had een scoliose, een ruggengraatsverkromming. Heleen herinnerde zich het bezoek aan de orthopeed als de dag van gisteren, terwijl het al langer dan een jaar terug was. Ze was toen net twaalf geworden. Kort na het bezoek aan de specialist was ze begonnen met het nemen van zwemlessen, zoals de dokter geadviseerd had. Ze ging twee keer per week naar zwembad Parima. Ze hield niet echt van zwemmen. Ze vond het een gedoe met aan- en uitkleden en haarverzorging. Maar ja, het was voor haar eigen gezondheid, dus ging ze toch trouw ernaartoe.

Waar ze wel van hield, was lezen. Ze had haar moeder gevraagd of ze zich mocht inschrijven bij een bibliotheek. Moeder vond het een prima idee. Toen ze de eerste keer langs de rijen met boeken dwaalde, had ze een rek ontdekt met

medische boeken. Ze vond een boek met informatie en foto's over afwijkingen van de ruggengraat. Sindsdien werd ze bij elk bezoek naar dat boek getrokken. Steeds nam ze zich voor om het boek te lenen, maar op de één of andere manier kon ze zichzelf er niet toe brengen om dat te doen. Ze nam verhaalboeken mee naar huis – sciencefiction, reisverhalen, historische romans – gewone boeken die haar leeftijdsgenoten ook leenden. Mama vroeg haar meestal wat ze had geleend. Het boek over scoliose bekeek ze liever in de bibliotheek, waar niemand haar stoorde, en ze haar gedachten kon laten gaan over wat er eigenlijk met haar aan de hand was. En dan hoefde ze er ook niet met mama over te praten. Die deed altijd overbezorgd. Eigenlijk wist Heleen nog steeds niet precies wat er met haar aan de hand was. Dokter Sandriman had wel serieus gekeken, maar ook gezegd dat het niet zo erg was. Ze moest alleen zorgen dat het niet erger werd. Maar wat was 'erger' eigenlijk? Pas toen ze het boek over scoliose had gevonden, had ze daar een idee van gekregen. Het was toch best een nare aandoening, die je er heel raar liet uitzien.

Vandaag zat ze weer met het boek aan één van de leestafels van de bibliotheek. Ze zat aan het eind van de tafel, een beetje alleen. Aan het andere eind zat een jongen, die geconcentreerd bezig was aantekeningen te maken in zijn schrift. Hij had geen aandacht voor Heleen. Heleen keek naar de omslag van haar boek. Er stonden foto's op van vrouwen bij wie de buik op een onnatuurlijke wijze was gaan opbollen, met een zwenk naar links of rechts. Dat hing helemaal van de verkromming af. Het leek haar vreselijk om er zo uit te zien. Ze opende het boek en las over de persoonlijke ervaringen van vrouwen en meisjes met een scoliose.

Ze herkende bepaalde dingen van zichzelf in hun verhalen. Bijvoorbeeld dat het slapen met meerdere kussens prettig is. Zelf had ze wel drie kussens in bed. Haar hoofdkussen was het zachtst. Het tweede kussen was wat steviger en dat plaatste ze onder haar buik wanneer ze niet op haar rug lag. Dat gaf wat verlichting van de pijn die ze altijd voelde wanneer ze op haar buik sliep. Maar ze kon niet anders. Op haar buik viel ze het makkelijkst in slaap. Volgens de dokter kwam de pijn die ze voelde wanneer ze op haar buik lag, door het feit dat haar rug dieper naar binnen lag dan bij de meeste meisjes van haar leeftijd. Liggen op je buik, en dat was nogal logisch, maakte dat de wervel alleen maar dieper kwam te liggen. Dat deed pijn, want op die manier werd er druk op uitgeoefend. Een stevig kussen zorgde ervoor dat de wervel ondersteund werd en zo had ze dus vanzelf minder

pijn. Het derde kussen had niet echt een functie in haar bed. Ze omklemde het simpelweg en viel dan lekker in slaap.

Het geluid van een stoel die over de vloer werd getrokken, onderbrak haar gepeins. Ze keek verstoord op. Een meisje van ongeveer haar eigen leeftijd ging op de plaats naast haar zitten. Heleen vond het vervelend. Ze wilde liever niet dat anderen zagen hoe gefascineerd ze was door het boek. Maar het meisje schonk haar een stralende glimlach. Heleen glimlachte beleefd terug en keek snel weer in haar boek. Maar ze kon zich niet meer concentreren. Iets aan het meisje had haar aandacht getrokken, maar ze wist niet wat dat was. Het zou onbeleefd zijn om haar aan te staren. Heleen deed alsof ze weer verdiept was in haar boek.

“Hallo, ik ben Carol.”

Nu moest Heleen wel opkijken. Het meisje had haar hand naar haar uitgestoken.

“Ik ben Heleen”, zei ze hees, terwijl ze de hand even drukte.

“Heb ik je laten schrikken?”, vroeg het meisje.

“Nee... niet geschrokken”, was het enige dat Heleen kon mompelen.

Carol keek naar het boek in Heleens handen en glimlachte weer. “Ik vroeg me af waarom jij steeds hetzelfde boek leest. Zo vaak heb ik je hier gezien en je kiest echt steeds hetzelfde boek uit.”

Heleen was veel te veel met zichzelf bezig geweest om op de andere bezoekers van de bibliotheek te letten. Maar blijkbaar was ze de andere bezoekers wel opgevallen. “Echt waar?”

“Ja, je komt altijd tegen een uur of vijf de bibliotheek binnen en je loopt regelrecht naar de boeken over medische onderwerpen. En steeds weer lees je over scoliose.”

Heleen keek onthutst. Het meisje sprak ‘scoliose’ uit alsof het de gewoonste zaak van de wereld was. Heleen zelf had het woord voor het eerst gehoord bij dokter Sandriman. Ze sprak niet over haar ziekte met haar vriendinnen op school, omdat de kromming van haar ruggenwervel niet echt opviel. Ze wist bijna zeker dat geen van ze wist wat scoliose was. “Wat weet jij daarover?”, vroeg Heleen.

Terwijl ze de vraag stelde, viel het kwartje. Dat was wat direct haar aandacht had getrokken toen ze Carol zag. Carol kon zó van de omslag van het boek zijn gestapt.

Carol ging naast haar stoel staan. Ze stond heel raar, gewoon schuin eigenlijk, en had een bochel. Ze volgde Heleens blik en nog voordat die iets kon zeggen, zei ze: “Wij zijn lotgenoten.”

Verward keek Heleen haar aan. ‘Wat zei ze nou? Lotgenoten? Bedoelde ze...’
“Bedoel je dat...”

Carol knikte.

“Maar dat betekent...” Het leek wel alsof haar tong het liet afweten.

“Ja, ik heb net als jij scoliose. Ik heb een kromming van 25 graden in het bovenste deel van mijn ruggengraat”, vulde Carol aan.

“De mijne is wat kleiner, 15 graden, en het zit in het onderste deel van mijn rug!”, riep Heleen verbluft uit.

Hiermee was het ijs gebroken. Het volgende half uur werd een gesprek over scoliose en alles wat daarmee verband hield. De twee meisjes spraken onafgebroken alsof zij elkaar al jaren kenden of na jaren weer eens tegen het lijf gelopen waren. Het voelde voor Heleen als een bevrijding. Eindelijk had ze iemand van haar leeftijd met wie ze vrij over haar aandoening kon praten. Carol zei dat ze Heleen ook kon helpen om op het internet naar informatie over hun aandoening te zoeken. Dat deed ze wel vaker. Carol was onder behandeling van een fysiotherapeut. Daar moest ze drie keer per week heen om oefeningen te doen voor haar rug. Ze had een ergere vorm van scoliose dan Heleen. De pijn was soms ondraaglijk. Carol zwom ook, maar dan bij het zwembad Wi Kontren. Heleen luisterde vol bewondering. ‘Wat is Carol een moedig meisje’, dacht ze. Ze had zoveel medelijden met zichzelf gehad, omdat ze dacht dat zij in heel Paramaribo de enige was met een kromgegroeide ruggengraat. Wat had ze zich vergist! Ze was de enige niet en haar toestand was al helemaal niet de ergste. Carol was er vele malen erger aan toe en toch straalde zij als een zonnetje. Terwijl zij zich vol zelfmedelijden had teruggetrokken met het boek, had Carol haar opgemerkt. Wat was ze levendig en wat babbelde ze gezellig.

Carol lachte. “Ja, je keek niet op of om, liep rechtstreeks naar het boek en daarna had je nergens meer aandacht voor.”

Heleen keek haar aan. Ze kon het niet helpen: ze moest ook lachen. Samen zaten ze als twee gekken te lachen, compleet vergetend dat het in de bibliotheek stil moest zijn. Maar het gaf niks. Het was niet druk; de jongen met zijn aantekeningen was al vertrokken. Het voelde goed aan om te lachen. Lachen vanwege hun krommingen en de opluchting die het delen met zich mee had gebracht.

Carol pakte Heleens hand en hikte: “En je dacht dat je alleen stond?”

De tranen liepen over Heleens wangen terwijl ze antwoordde. “Wel, ja!”

Al lachend en hikkend liepen ze de bibliotheek uit. Toen ze wat gekalmeerd waren, haakte Carol haar arm in die van Heleen. “Vanaf vandaag ben jij mijn vriendin. Mijn vriendin met een kromming van 10 graden minder.”

Heleen keek haar aan. “Een vriendschap gesloten op basis van een ruggengraatsverkromming?”

“Zo zou je het wel kunnen stellen, ja.” En weer moesten ze lachen om Heleens nuchtere opmerking.

“Niet erg stabiel hoor, maar mij best!” En met die woorden kneep ze in Carols hand. Ze had nu een nieuwe vriendin en er was geen meisje gelukkiger dan zij.

Wanneer ik op straat loop, zie ik altijd troep liggen. Van alles: lege flesjes, snoeppapiertjes, sigarettenpeuken, manjapitten, plastic zakken, blikjes... Op mijn allereerste schooldag struikelde ik over een plankje met een touw eraan. Toen was ik vier jaar oud. Ik kwam huilend aan op school en mijn nieuwe kleren waren vies geworden. Sindsdien let ik goed op waar ik loop. Mijn ogen gaan automatisch naar de rommel op straat en op de berm. Nu zit ik in leerjaar 8 en het lijkt alsof er nog meer troep is dan vroeger, toen ik klein was. In de kerstvakantie vroeg ik aan mijn moeder of het overal in de wereld zo slordig is op straat.

“Nee, hoor”, zei mama. “Dat is niet per se overal zo. In veel landen krijg je een flinke boete wanneer je troep op staat gooit.”

Ik ben op het internet gaan zoeken en kijk wat ik heb gevonden: als je in Nederland rommel op straat gooit, kun je een boete krijgen van 140 euro. En als

je je vuilniszak op de verkeerde dag buiten zet, moet je 95 euro boete betalen. Mama heeft me geholpen om ook te zoeken naar boetes in andere landen. In Amerika zijn er boetes vanaf \$ 25 als je troep op straat gooit en wie daar een grote lading afval zomaar ergens dumpst, kan een boete krijgen van \$ 30.000 of zelfs in de gevangenis worden gezet. En wat dacht je? Als je rommel op straat gooit in Engeland, betaal je een boete van £ 150. Een Engelse pond (GBP) is vandaag de dag ongeveer 28 SRD waard, dus dat is dan zo'n 4200 SRD! Drie dagen lang kon ik dat ding van die boetes niet vergeten. Elke keer als ik een lege fles of broodzak op straat zag, begon ik te berekenen hoeveel de boete zou zijn.

Ik moest steeds eraan denken en vertelde het aan Maya, mijn beste vriendin. Ik zei: "Stel je voor dat er bij ons ook boetes zouden zijn?"

Maya zei: "Of stel je voor dat mensen uit zichzelf niet meer zo slordig zouden doen? Dan zouden onze straten ook mooi schoon zijn."

We bleven maar erover praten. Later ben ik weer op het internet gegaan en las ik waarom het verkeerd is om rommel op straat te gooien: niet alleen omdat het slordig staat en soms stinkt, maar het is ook ongezond en slecht voor de natuur. Veel afval dat zomaar overal wordt weggegooid, komt in rivieren terecht en stroomt door naar de zee. Daardoor zijn veel zeeën flink vervuild. Wat ik ook las, is dat afval heel lang blijft bestaan omdat het langzaam of helemaal niet verteert. Als iets verteert, valt het eerst uit elkaar in heel kleine stukjes en wordt het weer opgenomen in de natuur. Schillen van groenten en vruchten verteren bijvoorbeeld helemaal, maar plastic valt alleen uit elkaar en verteert niet. Die stukjes plastic worden piepklein en blijven een eeuwigheid in de grond of in water bestaan. Als vissen die piepkleine stukjes plastic eten en wij eten die vissen, dan krijgen wij ook plastic in ons lichaam. Daarvan kunnen we ziek worden. Kijk, zo'n schema zag ik op het internet.

Hoe lang duurt het voor zwerfafval verteert?	
Autoband	ca. 50 jaar
Bacoveschil	Paar weken
Ballon	ca. 5 jaar
Blikje van aluminium	Verteert niet
Foambakje	Verbrokkelt, maar verteert niet
Glas	Verteert niet
Karton, papier	Paar maanden
Kauwgum	ca. 20 jaar
Petfles	5-10 jaar
Plastic zak	Verbrokkelt, maar verteert niet
Sigarettenpeuk	2-5 jaar

Niet lang daarna keek ik samen met mijn broer naar een filmpje op zijn tablet. Het ging over mensen die zelf ervoor zorgen dat hun straat schoon eruitziet. Ze gaan gewoon rommel oprapen en vragen alle burens om mee te doen. En toen wist ik het: ik wil dat ook doen in onze straat!

Toen we 's avonds zaten te eten, kondigde ik officieel aan: “Mama, papa, ik wil niet in een slordige straat wonen. Ik wil ervoor zorgen dat onze straat er mooi en fris uitziet.”

Mama wist meteen wat ik bedoelde, want ik had met haar gekeken naar die boetes voor zwerfafval in andere landen. Mijn broer wist ook direct waar het idee vandaan kwam, want met hem had ik naar dat filmpje gekeken. Voor papa kwam mijn opmerking als een grote verrassing. Hij slikte eerst een hap rijst met kip en klaroen weg. Toen keek hij me met een opgetrokken wenkbrauw en rimpels in zijn voorhoofd aan en riep: “Hoe kom je daarbij, Ivy? Hoe wil je dat doen? Jij alleen?!”

Eerst schrok ik. Toen zei ik: “Nee, papa. Iedereen moet helpen! Alle burens moeten meedoen en jullie moeten ook helpen.”

Papa begon te lachen. Hij lachte keihard. Zo van: haa ha haaaaa! Zijn stem ging helemaal omhoog van het lachen.

Mama zag dat ik bijna moest huilen en zei: "Ja, Harvey. Laat dat kind iets goeds doen. Jij maakt altijd tyuri's. Jij zegt altijd: 'Hebben deze mensen geen vuilnisbak thuis? Alles gooien ze op straat!' Dus nu je dochter iets goed wil doen voor haar leefomgeving, kun je haar liever een handje helpen."

Papa keek weer serieus. Hij veegde zijn tranen van het lachen met twee vingers weg en keek eerst naar mama en toen naar mij. "Hmmm...", zei hij. Mijn broer had al die tijd alleen maar geluisterd, hij praat niet zoveel. Maar nu liet hij zich opeens horen: "Papa, laatst nog heeft die jongen van de hoek zijn voet gesneden aan een blik. We hadden het niet gezien in het gras. De dokter van de Spoedeisende Hulp heeft vier hechtingen voor hem gezet."

Papa keek verrast: "Franklin? Je zit ook in dat ding?!" Er verscheen een lach op zijn gezicht. Maar anders dan zo-even. Nu was het een leuke glimlach. Wanneer mijn papa lacht, krijgt hij kuiltjes in zijn wangen. Hij zei: "Oké, ik vind het een goed idee. Ik vind inderdaad dat alle rommel in de vuilnisbak hoort. Onderweg zie ik vaak hoe mensen van alles uit hun autoraam gooien. Alsof onze straten een grote vuilnisbelt zijn. A bun, laten we het samen aanpakken. Ivy, jij bent de projectmanager. Heb je al een plan?"

Ik was zo blij! Als iedereen meedeed, zou het zeker lukken. Nu moest ik alleen nog mijn plannetje uitwerken. Ik kon niet wachten om met Maya te praten. Die nacht kon ik bijna niet slapen. Ik lag steeds maar aan het plan te denken. De volgende dag mocht Maya bij me komen om aan het plan te werken. Gelukkig was het nog vakantie, dus we hadden de hele dag. Eerst hebben we een briefje gemaakt om aan alle burens te geven.

Beste burens,

Er ligt zo veel rommel in onze straat en op de berm. Ik wil dit opruimen. Dan wordt onze straat schoon en fris.

Wilt u mij helpen op schoonmaakdag, elke eerste zaterdag van de maand? De eerste is op 8 februari 2021.

Mijn papa Harvey, mama Marisa, broer Franklin en beste vriendin Maya doen ook allemaal mee!

*Als u niet kunt komen schoonmaken, wilt u dan op een andere manier helpen?
Bijvoorbeeld door vuilniszakken of drinken of krentenbollen te geven?*

Belangrijk: neem uw eigen drinkbeker mee. Wij zorgen voor water.

Groetjes van Ivy,

Regenboogstraat 6

Urenlang waren Maya en ik bezig. We hebben 30 briefjes geschreven op mooi, wit papier. Daarna hebben we een lijstje gemaakt van alles wat we nodig zouden hebben: 30 grote vuilniszakken, 6 zakken krentenbollen, 3 trays grote flessen water, papa's houwer, onze hark. We maakten ook een lijstje van wat we moesten doen: bij de Chinese winkels gaan vragen of ze ook wilden helpen door spullen te geven, de rest kopen, op de dag zelf alles klaarzetten op balkon. Samen met Franklin en Maya heb ik het briefje naar alle burens in de Regenboogstraat gebracht. Iedereen reageerde enthousiast, behalve die zuurpruim buurman John. Hij vond het 'geklets' en hij vond dat er toch altijd overal troep lag. 's Nachts droomde ik van een enorme berg volle vuilniszakken die tot aan de wolken reikte. Een week vóór de grote dag zijn we naar de Chinese winkels in de buurt gegaan om te vragen of ze spullen wilden geven. Natuurlijk hebben we eerst uitgelegd wat we van plan waren. Alle drie winkels hebben gul gegeven: vuilniszakken, water, krentenbollen en flesjes sap. Sommige burens moesten op de schoonmaakdag werken of waren buiten de stad. Zij hebben drinken bij ons achtergelaten, pakjes koek, zakken chips en peyeh, en van mijn oom hadden we een grote zak sinaasappels gekregen, van zijn perceel in Commewijne. Onze lieve buurvrouw Helen kan niet goed lopen, dus ze kan niet helpen met schoonmaken, maar ze heeft tamarindestroop voor ons gemaakt. Het bedrijf waar mijn vader werkt, heeft SRD 200 geschonken. Daarvan had papa nog wat krentenbollen en drie flessen soft gekocht.

Eindelijk was het zaterdag 8 februari 2021! Om 8 uur 's morgens gingen we aan de slag. Alle burens die hadden beloofd te helpen, zijn gekomen. En er was een verrassing: zure buurman John was er ook bij! Om 10 uur hadden we pauze met krentenbollen en lekkers. En iedereen had dorst! Het water was precies genoeg. Een paar jongens hadden van tevoren stevige stokken gezocht en een scherpe punt eraan gesneden. Zo konden ze afval aan hun stok prikken en hoefden ze

niet te bukken om dingen op te rapen. Sommige burens hadden handschoenen aangetrokken, want er lag echt viezigheid op straat en ze wilden geen ziekte oplopen. Toen alles klaar was, heeft iedereen weer een lekker drankje gekregen. En we keken tevreden naar de 20 vuilniszakken vol met troep uit onze straat. Mama heeft met haar telefoon een foto gemaakt van alle harde werkers. Van het geld was SRD 90 over en er waren ook nog vuilniszakken, een ongeopende fles soft en een halve fles tamarindestroop. Dat alles hebben we bewaard voor de volgende keer.

Onze straat is nu heel mooi en fris. Sinds die eerste keer hebben we elke eerste zaterdag van de maand schoonmaakdag. Geen van de burens gooit nog troep op straat, want ze weten dat ze die rommel op schoonmaakdag zullen moeten oprapen. De eerste keer duurde schoonmaakdag van 8 uur 's morgens tot 1 uur 's middags. Maar nu zijn we steeds om 10 uur al klaar. We hebben zelfs mooie plantjes met bloemen geplant op de berm en langs schuttingen, waar het kaal en kleurloos was. Buurman John is helemaal bijgedraaid. Hij kwam met een lijstje met tips. Die gaat hij kopiëren en dan krijgt iedereen in de straat zo'n lijst.

De lijst met tips van buurman John

- Gooi NIETS op straat. Gooi ALLES in de vuilnisbak, ook kleine dingen als kauwgum, snippers of tissues. Is er geen vuilnisbak, neem je afval dan mee en gooi het thuis in de vuilnisbak.
- Is de vuilnisbak op straat vol? Neem je afval mee en gooi het thuis in de vuilnisbak.
- Neem je eigen tas mee wanneer je naar de winkel gaat, zodat je daar geen plastic tasje nodig hebt.
- Neem een hervulbaar flesje of een afsluitbare beker mee in plaats van ergens een wegwerpflesje of -beker te gebruiken.
- Laat geen ballonnen op! Ze komen uiteindelijk op straat of in de natuur terecht.

Ik ben echt trots op onze straat! Straks ga ik aan Maya vragen of ze ook een schoonmaakdag in haar straat wil organiseren.

Er leefden eens in India twee zussen. De ene heette Madhu en de andere Amana. Ze hadden hun vader al op heel jonge leeftijd verloren. Hun moeder, die marktverkoopster was, voedde hen alleen op. Maar toen Madhu zestien en Amana dertien jaar was, stierf ook zij. De meisjes woonden daarna alleen, in een huis in een armoedige wijk aan de rand van een kleine stad. Het kleine beetje geld dat hun moeder had achtergelaten, ging snel op. Ze waren na haar crematie niet meer naar school gegaan. Maar binnenkort zou het tweede kwartaal beginnen, en de meisjes wilden terug naar school.

“Ama, weet je wanneer de inschrijfdatum is van het tweede kwartaal?”, vroeg Madhu.

De meisjes waren achter het huis bezig. Madhu schildte een pompoen, die ze van de buurvrouw had gehad.

Amana stond gebogen over een teil met natte kleren, die ze over een wasplank wreef.

“Ik heb gehoord over anderhalve week”, antwoordde Amana.

Madhu keek triest voor zich uit.

“Je wilt weer naar school, hè Didi.”

Amana noemde Madhu vaak Didi, wat ‘oudere zus’ betekent.

Terwijl Madhu de pompoen in stukken sneed, antwoordde ze: “Ja, ik mis de school echt, maar waar moeten we het geld vandaan halen om de school te betalen?”

Amana ging rechtop staan en strekte haar rug even. “Weet je, Didi, ik heb gisteravond erover nagedacht. Herinner je die dag nog dat Sunita phuwá was gekomen en we die lekkere laddu’s hadden gemaakt?”

“Jaaa...!” Madhu lachte. “Ze heeft bijna alle dertig laddu’s opgegeten.”

“En weet je nog dat buurvrouw Karishma ons was komen vragen om mithai te helpen maken voor haar zoons verjaardag”, ging Amana verder. Haar ogen glinsterden.

“Ik begrijp waar je naartoe wilt”, zei Madhu bedachtzaam. “We kunnen mithai maken en verkopen op de markt.”

“Precies!”, zei Amana. Madhu was klaar met de pompoen. Snel hielp ze Amana de kleren uit te spoelen en op te hangen. Daarna gingen ze naar binnen. Ze waren zo enthousiast. Alleen al de gedachte dat ze misschien weer naar school konden gaan, maakte ze blij. Madhu pakte haar etui met pennen en een blaadje.

Amana dicteerde: “Laddu, jalebi, rasgulla.”

“Dat is wel genoeg voor de eerste dag”, zei Madhu. “We moeten rekening houden met de kosten, Ama.”

“Je hebt gelijk, Didi. Ik ben een beetje te enthousiast.”

Amana begon de ingrediënten te noemen, die ze nodig zouden hebben: “Melk,

suiker, kokos, olie, kleursel, ...”

Toen Madhu alles had opgeschreven, keek ze bedenkelijk naar de lijst. “Dit gaan we nooit kunnen betalen. Laten we beginnen met laddu en jalebi. Daarvoor hebben we de meeste dingen nog in huis. Het beslag van de jalebi kunnen we vanavond al maken.”

Amana gaf Madhu een brasa. “Jij bent de verstandigste zus op de wereld.” Madhu zette het blaadje zorgvuldig weg in een lade onder het aanrecht in de keuken. Het was tijd om te gaan eten. Madhu maakte snel de pompoen klaar, terwijl Amana een paar roti's opwarmde op een hete tawa, een ronde bakplaat. Na het eten ging Amana melk kopen voor de laddu's. Madhu zette de rest van de ingrediënten klaar, die ze nodig zouden hebben om de lekkernijen te maken. Toen Amana terug was, haalden ze de kleren van de waslijn. Het werd al donker. Ze gingen snel baden in de badkamer die achter het huis stond. Daarna begonnen ze met de voorbereidingen voor de volgende dag. Madhu maakte het beslag voor de jalebi's klaar, terwijl Amana een kokosnoot raspte.

Ze gingen vroeg slapen, want de volgende dag moesten ze vroeg opstaan. Ze trokken de ramen dicht, deden de grendels op de deuren en zochten hun slaappleatsen op. Ze hadden geen bedden. Ze sliepen op dunne, met katoen gevulde matrasjes op de grond in de voorste kamer van hun huis. Het was de enige kamer, behalve de keuken die het achterste deel van het huis besloeg en half open was.

De volgende ochtend werd Amana gewekt door de geur van versgebakken jalebi. Ze geeuwde en schoof de dunne deken van zich af. Was Didi al begonnen? In de keuken was Madhu inderdaad al druk aan het bakken. “Ga snel baden”, zei ze. “Dan kan je beginnen met die laddu's.”

Nadat Amana gebaad was, kamde ze haar haar in een bolletje en ging Madhu helpen. In een uur maakten ze dertig jalebi's en zevenendertig laddu's. Ze fristen zich weer even op en trokken allebei een schone sari aan. Die waren gisteren gewassen. Daarna gingen ze voor het beeld van Radha en Krishna bidden. Ze zetten twee laddu's en een jalebi in een bord voor de goden. De rest verpakten ze netjes in doosjes en roze plastic zakjes om mee te nemen naar de markt.

De meisjes waren bekend op de markt, omdat hun moeder daar had gewerkt. Zij heette Sweta Verma. Amana en Madhu werden de Verma zusters genoemd.

Ze groetten Radjesh káká die zijn koeienmelk verkocht en aji Sayeeda met haar verse kokosolie. Usha káki was er ook met haar pakken gele erwten en barameel, net als Prem mausá met zijn aarden kruiken en diahouders. Ja, er werd van alles verkocht op de markt en vandaag zouden de zusters mithai aanbieden op de oude plek van hun moeder.

De eerste klant liet niet lang op zich wachten. Buurman Aman kwam met zijn tweelingzonen, Mann en Raj. Mann en Raj hielden vreselijk veel van laddu. Buurman Aman kocht drie laddu's en twee jalebi's. De laddu's waren voor hemzelf en de jongens, de jalebi's gingen naar zijn moeder en zijn vrouw. Amana had een prijslijst tegen de houten post van hun stand geprikt. Alles voor INR 1,- per stuk, stond erop. INR betekent 'Indiase Rupee' en is de munteenheid van India.

"Vier rupee...", zei Madhu. "De laddu's en jalebi's zijn 1 rupee per stuk, maar u krijgt een jalebi gratis omdat u de eerste klant bent."

Na een tijdje kwam Salim dádá. Hij kocht twaalf laddu's omdat zijn jongste dochter jarig was. Hij kocht niets meer, omdat hij niet genoeg geld had om meer te kopen, dus kocht hij precies. Een halfuur lang kwam niemand. Amana ging uit verveling een wandelingetje maken op de markt.

Ze was net weg, toen een meisje een jalebi kwam kopen. Madhu herkende haar. Het was Anjali Kantali van de school. Wat zou die wel denken, hoe ze haar hier op de markt mithai zag verkopen? Toen ze haar de jalebi overhandigde, leek Anjali haar ook te herkennen.

"Hé... ken ik jou toevallig? Ja toch..., ben jij niet Madhu Verma?"

Madhu knikte verlegen, maar Anjali leek daar niets van te merken. Ze likte de stroop van haar vingers en zei: "Dat smaakte goed."

Hierna raakten ze aan de praat over de school.

Toen Amana terug was, had Madhu heel wat te vertellen.

"Nieuwe schooluniformen kosten twintig rupee per stuk. En schoolgeld is vijfendertig rupee voor jou en voor mij dertig rupee. We moeten honderdvijf rupee verdienen. Ik wil echt weer naar school."

Die dag verdienden ze achttien rupee. Madhu zette het geld zorgvuldig weg in een oud boterblik, waar hun moeder ook geld in bewaarde. De dag daarop maakten ze ook rasgulla om te verkopen. Een paar dagen ging het goed en konden ze tachtig rupee sparen. Maar op de drukste dag van de week, begon het hard te regenen toen ze naar de markt liepen. Een fietser reed tegen hun mand aan, die in een plas met modderig water viel.

“O nee, waarom moet dit gebeuren?“, hilde Amana, terwijl ze de natte pakjes uit het water viste. Ze verdienden niets die dag en moesten een deel van hun spaargeld gebruiken om nieuwe ingrediënten te kopen. Maar de zusters zetten door.

Op de markt zwierven veel kinderen, die bij de bezoekers en standhouders bedelden om wat eten. Ze kwamen ook vaak bij de zusters. Madhu had medelijden met ze, maar de hele week had Amana gezegd: “Nee Didi, we moeten alles verkopen wat we kunnen. Anders gaan we nooit de inschrijfdatum halen. We gaan te weinig geld hebben.”

Die dag zei Madhu: “Je weet hoe het is om hongerig te blijven toch Ama. En de markt is bijna afgelopen. Laten we ze wat laddu’s geven.”

Amana stemde toe, want ze wist ook hoe het was om zonder eten naar bed te gaan. Er waren vijf kinderen daar. Drie jongens en twee meisjes. Madhu gaf elk twee laddu’s.

Ze zeiden allemaal: “Dankjewel Didi.”

Een van de meisjes vroeg: “Didi, mag ik nog één voor mijn broertje. Hij is thuis met mijn moeder, want ze is ziek.”

Amana gaf haar nog twee extra laddu’s.

Op de dag van de inschrijving hadden ze negentig rupee bij elkaar. Ze gingen vroeg naar de markt in de hoop nog wat te kunnen verkopen. Maar de verkoop ging juist heel slap die ochtend. Amana had de hoop al verloren.

“Ach Didi, als we het niet maken dit schooljaar, dan gaan we volgend jaar wel”, zei ze triest.

Madhu sloeg een arm om haar schouders. "Als we voor één persoon kunnen betalen, dan is het ook goed. Dan kan jij gaan dit jaar. Dan begin ik volgend jaar wel."

"Nee, Didi dat wil ik niet", zei Amana. "We gaan sparen, dan gaan we volgend jaar samen."

Met sippe gezichten zaten de zusters achter hun koopwaar.

"Zijn jullie de Verma gezusters?"

Een vrouw in een westerse jurk stond voor ze. Ze had een buitenlands accent. Wie was ze? Een toerist? Hoe kende de vrouw hen dan? Madhu stond op. Ze glimlachte naar de vrouw.

"Ja, dat klopt."

"Oké, dan zijn we op de juiste plek."

De meisjes merkten nu dat de vrouw vergezeld was van een man. Het was waarschijnlijk haar echtgenoot.

"Waarom werken jullie hier op de markt? Moeten jullie niet naar school?", vroeg hij.

Madhu vertelde het echtpaar dat zij en Amana graag naar school wilden, maar dat hun ouders waren overleden. Ze verkochten mithai om het schoolgeld bij elkaar te krijgen.

De man zei toen: "Meneer Subhash heeft ons naar de markt gestuurd om laddu's te kopen. Hij zei er ook bij dat we bij de Verma zussen moesten wezen."

Meneer Subhash was een bekende parlementariër. Hij kwam regelmatig naar de arme wijken om te luisteren naar de problemen van de mensen. Ook de zussen hadden hem weleens gezien.

"Wel, dan bent u op de juiste plaats", zei Madhu zelfverzekerd.

"We zijn familie van meneer Subhash. Zijn dochter gaat volgende week trouwen. We zijn speciaal voor het huwelijk uit Engeland overgekomen. Gisteren heeft hij

ons laddu's aangeboden bij de thee en... wauw!!! Ze smaakten heerlijk", vertelde de vrouw.

"We nemen alles wat jullie nog hebben", zei de man.

Madhu was even geschokt en vroeg of hij het wel meende.

"Ja hoor", antwoordde de vrouw lachend in zijn plaats. "Ik stop ze in de vriezer en als we teruggaan naar Engeland, neem ik ze mee."

Madhu was zo blij. "U hoeft maar vijftig rupee te betalen voor alles."

De vrouw gaf haar een biljet van honderd rupee en zei: "Kopen jullie schoolspullen ermee en wordt iets groots in de maatschappij." "Dankuwel", stamelde Madhu. Ze was helemaal ondersteboven van de plotselinge verandering in hun lot. Amana kwam achter de stand vandaan en gaf de vrouw een brasa.

"Dankuwel... dankuwel....", riep ze.

"Het is niets", zei de vrouw ontroerd. "Gaan jullie maar snel het schoolgeld betalen."

Dat waren de meisjes bijna vergeten. Haastig pakten ze hun spullen bij elkaar. Ze kwamen nog net op tijd voor de sluiting bij het kantoor van de school aan. Toen ze de formulieren ingevuld en het schoolgeld betaald hadden, omhelsden ze elkaar. Ze konden dit kwartaal allebei naar school. De volgende dag kwam meneer Subhash persoonlijk bij hen langs. Hij bestelde driehonderd laddu's en honderd jalebi's voor het huwelijk van zijn dochter. De meisjes kregen vierhonderd rupee van hem.

Een droom werd werkelijkheid. Ze hadden schoolgeld voor een hele tijd. Ze studeerden hard. Amana en Madhu zijn grote vrouwen in de maatschappij geworden. Ze bezitten één van de grootste snoepwinkels in India. En hun winkel heet 'De zoete zusters'.

Het is de hele dag snikheet geweest, maar nu schuift er een zwarte wolk voor de zon. Een lege petfles rolt kletterend over de stoep, een krant fladdert in de goot. De takken van de bomen beginnen te zwiepen. 'Een sibibusi', denkt Fred. 'Ik moet rennen.' Met een knetterende donderslag breekt de hemel open. Net op tijd bereikt Fred een Chinese winkel. Onder de luifel kan hij wachten tot de regen ophoudt.

Dan ziet hij haar! Met gefronste wenkbrauwen kijkt ze naar de regen. De huid van haar gezicht ziet er zo zacht uit, dat hij met moeite de neiging weerhoudt haar wang te strelen. Ze heeft schuine ogen, omrand met dikke, korte wimpers. Het glanzend zwarte haar hangt als een gordijn langs haar gezicht en raakt nog net haar schouders niet.

“Wat een regen, hè”, zegt hij tegen haar.

Ze knikt even, verdwijnt dan tussen de rijen levensmiddelen. In de gang met potten pindakaas en jam, blikjes ham, sardines, worstjes en pakjes hagelslag ziet hij haar weer.

“Zoek je iets?”, vraagt ze.

Fred grijpt zomaar een pot van het rek. “Markusajam.” Hij zet de pot terug. “Dit is niet het juiste merk.”

“Daar hebben we van Superster.” Het meisje wijst verder op het rek. “Werk jij hier?”, vraagt hij, om haar aandacht van de jam af te leiden.

“De winkel is van mijn vader”, antwoordt ze. Fred doet een gok. “Volgens mij heb ik je bij de Elizabethschool gezien.”

Het meisje trapt erin. “Nee, ik zit op de Meester Callenderschool.” Plotseling verschijnt een man aan het eind van de rij. Hij zegt op scherpe toon iets tegen het meisje. Fred verstaat het niet. Het meisje richt haar aandacht strak op de blikken. ‘Sjee,’ denkt Fred. ‘Dat is zeker haar vader.’ De volgende dagen zorgt Fred er steeds voor dat hij na school in de buurt van de Meester Callenderschool is. Als hij een keer vroeg vrij is, en nog voor de bel is gegaan bij de poort van de Meester Callenderschool staat, ziet hij haar weer. Ze loopt met een vriendin.

“Hi”, zegt hij.

“Hi”, groet ze terug. Haar vriendin kijkt nieuwsgierig naar Fred.

“Hij was laatst in de winkel”, zegt ze tegen haar vriendin.

“San, je kent me nog”, zegt Fred blij.

“Natuurlijk, je was toch markusajam komen kopen.”

De vriendin moet afslaan. “Dag Lin-Si,” roept ze.

Fred loopt met Lin-Si tot de hoek van haar straat. Dan steekt hij over, want Lin-Si is bang dat haar vader hem samen met haar ziet.

“Ik mag niet met jongens bemoeien”, zegt ze. “Als ik achttien ben, wil hij een

Chinees uit China voor me laten halen om mee te trouwen.”

Fred denkt dat ze een grapje maakt.

Hij is tot over zijn oren verliefd op Lin-Si. Er speelt steeds een lach om zijn lippen. Als iemand hem aanspreekt, hoort hij het vaak niet. Je moet twee tot drie keer zijn naam roepen voordat hij reageert.

“O, o, o”, roept mama als Fred weer aan tafel zit te dromen.

“Wie is ze, Fred? Vertel het ons, wie is ze?”

Alle ogen richten zich op Fred.

“Zeker is het die Sneysi”, verklapt broertje Riesje.

“Ze is geen Sneysi”, protesteert Fred beledigd.

“Ze is wel een Sneysi”, houdt Riesje vol en hij trekt zijn ogen schuin.

“Ze is een Surinaamse van Chinese afkomst en ze heet Lin-Si Zu-Fan-Yi”, zegt Fred.

“Wanneer mogen wij kennis met haar maken”, vraagt ma.

Fred zucht. “D’r vader wil niet.” Hulpeloos kijkt hij voor zich uit. Medelijdend blijven de anderen stil.

Alleen pa kijkt plotseling op. “Zei je Zu-Fan-Yi?”

Fred knikt. Ja, de naam staat op hun supermarkt. “Ik heb vandaag met die man gesproken”, zegt pa.

Iedereen kijkt hem met grote ogen aan. “Dat gebouw waarin de winkel is gevestigd is nieuw. Er is een deel dat nog leeg staat. Meneer Zu-Fan-Yi is de eigenaar van het gebouw. Als er een moderne keuken wordt geïnstalleerd en een deel als eetzaal ingericht, zou ik daar met een restaurant willen beginnen.”

Pa is chef-kok bij één van de grote hotels in Paramaribo, maar hij droomt er al jaren van om een eigen restaurant te beginnen. Niet lang geleden heeft hij een erfenis gehad van een oudoom. Hiermee kan hij eindelijk zijn droom waarmaken.

De week daarop komt pa met verrassend nieuws. Hij is weer gaan praten met meneer Zu-Fan-Yi. De man twijfelde nog. Om hem over de streep te halen, heeft pa de hele familie Zu-Fan-Yi uitgenodigd voor een etentje thuis. Dan kunnen ze proeven wat er bij hem in het restaurant op het menu komt te staan.

“Heb je gezegd dat Lin-Si ook moet komen?”, piept Fred.

“Natuurlijk”, stelt Pa hem gerust. “Ik heb gezegd: Meneer Zu, yu musu kon nanga yu frow nanga ala den pikin fu yu.”

“Dan moet je iets geweldigs koken”, schreeuwt Riesje enthousiast. “Meneer Zu houdt van vis, heeft hij gezegd.” Pa kijkt serieus. “Jongens, ik maak geen grap. Dit diner moet slagen, anders kunnen we het restaurant bij meneer Zu vergeten.”

“En dan kan Fred Lin-Si vergeten”, voegt Lienke toe.

Het menu is vastgesteld. Het diner begint met een garnalencocktail. Daarna volgt gestoofde visfilet in een romige kokossaus. De vis wordt geserveerd met gele en witte rijst en een exotische groene manjasalade. Als dessert krijgt de familie Zu-Fan-Yi manjataart en serehthee met honing. De manja’s komen van het erf. Daar staat een boom die arumanis manja’s geeft. Het vruchtvlees is fris en zoet, zonder vezels.

Op zondagavond, precies om acht uur, arriveren meneer en mevrouw Zu-Fan-Yi, Lin-Si en haar zusje An-Si. Meneer Zu heeft een zwartleren koffertje bij zich. Pa brengt ze naar de eetzaal. De tafel is gedekt met hun beste tafellinnen en hun beste servies. Witte borden met een gouden randje, kristallen glazen die tinkelen als je ertegenaan tikt, glanzend bestek van zilvergrijs staal. Schaaltjes met een rode fayalobi en een takje groen breken het wit van het servies.

Riesje schuift de stoelen uit zodat de gasten kunnen gaan zitten. Meneer Zu zet het leren koffertje naast zich op de grond. Fred vraagt zich af wat erin zit. Pa steekt de kaarsen aan. De deuren naar het terras staan wijd open, zodat het binnen aangenaam koel is. Op een wenk van pa zet Fred de mp3-speler aan. Een melodie zweeft de ruimte binnen. Het is zachte, perfecte achtergrondmuziek, met Chinese klanken. Er komt een glimlach om de lippen van meneer en mevrouw Zu. Riesje houdt het dienblad met de cocktails op zijn vlakke linkerhand, zoals hij de hele week heeft geoefend. Pa pakt de schaaltjes op en zet

ze neer voor de gasten.

“Het voorgerecht”, zegt hij, “een knapperige garnalencocktail.” Afwachting kijkt hij toe hoe de Zu-Fan-Yi’s het zich zullen laten smaken. Maar ze doen niets. Ze kijken naar de cocktail en blijven beleefd wachten. ‘Ze zullen toch niet allergisch zijn voor garnalen’, denkt Fred. Lin-Si beweegt haar vingers op en neer. Dan begrijpt Fred het. Ze moeten stokjes hebben. Chinezen eten met stokjes. Hij rent naar de keuken.

“Ma”, roept hij paniekerig. “Hebben we eetstokjes?”

Ma kijkt verschrikt op. Maar dan trekt ze de onderste lade van een keukenkast open. Er ligt een langwerpig zakje in van rode zijde, met Chinese tekens erop. Fred trekt het zakje open en laat de stokjes in zijn hand glijden. Precies acht telt hij. Triomfantelijk loopt hij met de stokjes naar de eetkamer. Meneer Zu wacht niet langer. Vaardig pikt hij met zijn stokjes een garnaal op.

“Heerlijk”, zegt Lin-Si tegen Riesje, als hij de lege schaaltes opruimt.

Hij vraagt wat ze willen drinken. Lin-Si en haar zusje kiezen voor vers kokoswater met zacht vruchtvlees. Hun ouders kiezen jámunwijn. Pa heeft intussen de vis in kokossaus klaar. Fred schept de rijst op. Hij is benieuwd of ze die ook met stokjes zullen eten. Het blijkt geen probleem. Er blijft geen korreltje op hun bord liggen.

Meneer Zu raakt in een geanimeerd gesprek met pa. “Wi musu seti ala sani moi”, zegt hij. Hij stelt voor de entree van het restaurant uitnodigend te maken, met neonlichten, voor ’s avonds. Het wordt tijd voor het dessert. Pa heeft de schemerlampen op het terras aangedaan en is daar druk pratend met meneer Zu gaan zitten. Ma en mevrouw Zu gaan bij de mannen zitten. In de keuken doet Lienke sereh – citroengras - in heet water om thee te trekken. Fred snijdt de manjartaart in punten en regelt de stukken op schoteltjes. Riesje brengt die naar het terras. Fred steekt een stukje taart in zijn mond. Onmiddellijk spuwt hij het weer uit.

“Bah”, schreeuwt hij. “De taart is zout!”

Bliksemsnel rent hij achter Riesje aan en grist de schoteltjes uit zijn handen, net onder de neus van meneer Zu vandaan.

Verbaasd gaat Riesje achter Fred aan. “Wat is er?”, zegt hij met gedempte stem, om de volwassenen op het terras niet te alarmeren.

“We hebben zout in plaats van suiker in de taart gedaan”, fluistert Fred. “Hoe zijn we zo stom geweest?” Hij wringt zijn handen. “We hebben geen ander dessert.”

“Is er een probleem?” Lin-Si is de keuken binnengelopen.

Lienke en Riesje kijken elkaar aan. Fred besluit Lin-Si de waarheid te vertellen.

“We hebben geen dessert. We hebben per ongeluk zout in de manjataart gedaan in plaats van suiker.”

Lin-Si schatert het uit, waarop Fred haar een stomp in haar zij geeft.

“Lach niet, meisje. Stel je voor dat je vader in die zoute taart had gehapt.” Lin-Si lacht nog harder, maar wanneer ze ziet hoe vertwijfeld Fred kijkt, trekt ze haar gezicht in plooï.

“Is de thee klaar?”, vraagt ze.

Lienke wijst op de grote theepot.

“Serveer dat dan alvast”, zegt Lin-Si. “Ik zal snel een manjatoetje maken. Ik heb manja’s, lange vingers en een spuitbus met slagroom nodig.” “Slagroom hebben we”, juicht Lienke, terwijl ze de ijskast opengooit.

“En lange vingers ook”, zegt Riesje, “maar de manja’s hangen in de boom en het is al donker. Dan mag je geen fruit plukken.”

Fred trekt zijn hemd recht. “Ik praat wel met de boom. Dit is een noodgeval.”

Hij rent met Lin-Si op zijn hielen via de achterdeur de tuin in. Hijgend blijft hij voor een laaghangende tak van de manjaboom staan.

“Boom, lieve boom”, smeekt hij, “mag ik alsjeblieft een paar manja’s van je plukken. Onze taart is mislukt en nu hebben we geen toetje voor onze gasten.”

“Ja boom”, doet Lin-Si ook een duit in het zakje. “Mijn vader wil zo graag je lekkere manja’s proeven.”

Fred zet zijn laatste troef in. "Voor het restaurant van pa, boom."

De wind ritselt door de bladeren en dan zien ze een paar manja's op het gras liggen.

"Deze zijn perfect", juicht Lin-Si zachtjes. "Dank je wel boom."

Ze rennen terug naar de keuken, waar Lin-Si snel een schort omdoet. Fred en Lienke schillen de manja's en snijden het vruchtvlees in blokjes. Die doen ze in kleine kommetjes. Lin-Si spuit slagroom op het oranje vruchtvlees en steekt in elk kommetje een lange vinger.

"Alstublieft meneer, mevrouw." Met een weids gebaar toont ze Lienke en Fred haar manjadesserts.

Het diner is gered. Als de dessertkommetjes zijn opgeruimd, pakt mevrouw Zu haar handtas.

"Mi abi wan sani gi alasma."

"Fortune-cookies", roept An-Si.

Iedereen krijgt een in gekleurd papier gewikkeld koekje. Er staat een tekst op de papiertjes.

"Wat staat er bij jou?", vraagt Fred aan Lin-Si.

Ze laat het aan hem zien. "Your lover is close", leest hij.

Hij laat haar zijn papiertje zien. "She is yours forever."

Ze kijken elkaar in de ogen. Even vergeten ze alles om hen heen.

Dan komt An-Si met het koffertje van meneer Zu aan. Hij maakt de slotjes open.

"Matjok", roept Riesje. Hij verhuist samen met An-Si, meneer Zu en Pa naar de grote keukentafel, waar na een tijdje de matjokstenen luid tegen elkaar slaan. Lienke gaat naast An-Si zitten, om het matjokken te leren. Ma en mevrouw Zu praten over recepten.

"Zullen we de boom nog een keertje bedanken?", vraagt Fred aan Lin-Si. "Dat lijkt me een goed idee", antwoordt ze. Samen lopen ze naar buiten.

